

**Poradnik
dla producentów rolnych prowadzących
dostawy bezpośrednie,
sprzedaż bezpośrednią,
działalność marginalną, lokalną
i ograniczoną, gospodarstwa agroturystyczne
oraz oferujących produkty tradycyjne**

Opracowanie tekstu:

dr inż. Maciej Oziembłowski, I Urząd Skarbowy w Opolu, Urząd Kontroli Skarbowej w Opolu, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opolu, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Opolu, Związek Śląskich Rolników w Opolu, Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno- Spożywczych w Opolu, OR Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Opolu, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Redakcja:

Klaudia Kluczniok
dr inż. Maciej Oziembłowski
Mariola Szachowicz

Szanowni Państwo,

Wzrastająca świadomość konsumentów oraz poszukiwanie żywności wysokiej jakości wygenerowały na rynku artykułów rolno-spożywczych powstanie nowej niszy produktów wyprodukowanych w oparciu o tradycyjne receptury, w małych, często rodzinnych przedsiębiorstwach.

Powstaje nowy lokalny rynek produktów wytworzonych w sposób tradycyjny, regionalny, pochodzących prosto z gospodarstwa, które cieszą się coraz większym zainteresowaniem klienta. Jest to okazja dla małych rodzinnych gospodarstw rolnych, które poprzez zaoferowanie swoich wyrobów na rynku mogą pozyskać nowe źródło dochodu. Często jednak potencjalny producent z powodu istniejących w jego ocenie barier prawnych, niezrozumienia lub złej interpretacji przepisów nie podejmuje się prowadzenia takiej działalności.

Dążenie do wzmocnienia pozycji rynkowej rolnika, skrócenie cyklu dostaw w łańcuchu żywnościowym, poszerzenie działalności rolnika o przetwórstwo jest jednym z kierunków rozwoju obszarów wiejskich. Przekazywanie poradnika ma na celu ułatwienie podejmowania nowych wyzwań w zgodzie z obowiązującymi przepisami.

Mając na uwadze potrzeby producentów, jak również oczekiwania konsumentów oferujemy Państwu broszurę, w której zebraliśmy obowiązujące przepisy sanitarne, weterynaryjne, podatkowe i ubezpieczeniowe określające możliwości oraz formy prowadzenia działalności w ramach dostaw bezpośrednich, sprzedaży bezpośredniej i działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej (MOL).

Niniejsza publikacja ma charakter poradnika, który kierujemy do potencjalnych producentów, czyli do wszystkich rolników zainteresowanych zwiększeniem dochodów swojego gospodarstwa poprzez produkcję żywności naturalnej, tradycyjnej lub prowadzących sprzedaż bezpośrednio z gospodarstw, osób fizycznych, prawnych zajmujących się produkcją żywności w gospodarstwach rolnych, organizacji pozarządowych o statusie stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie produkcji żywności, gospodarstw agroturystycznych, małych rodzinnych zakładów, przedsiębiorstw produkcyjnych. Ponadto zainteresowani podjęciem działalności pozarolniczej generującej dodatkowe dochody związane z produkcją i usługami w innym zakresie także mogą poszerzyć swoją wiedzę o zobowiązaniach podatkowych i ubezpieczeniowych w KRUS.

Złożoność prezentowanych problemów, niejednokrotnie brak jednoznacznie sprecyzowanych informacji w wielu aktach prawnych wyłożyła na to, że autorzy niniejszego poradnika świadomi aktualnych uwarunkowań prawnych i ekonomicznych prezentują ogólne założenia uruchamiania działalności produkcyjnej. Natomiast każdy potencjalny producent mając indywidualne

uwarunkowania, powinien wyjaśniać problemy wynikające z działań ukierunkowanych na uruchomienie produkcji bezpośrednio z powiatowymi instytucjami bezpośrednio w miejscu uruchamiania działalności.

Sprzyjający klimat i zwiększające się zainteresowanie konsumentów żywnością regionalną jest odzwierciedlone w niniejszej publikacji. W redakcję tego poradnika aktywnie włączyły się opolskie instytucje, bezpośrednio nadzorujące ten obszar, których celem jest przybliżenie producentom i konsumentom bezpiecznych zasad produkcji i sprzedaży żywności regionalnej.

Niniejszy poradnik nie prezentuje informacji związanych z możliwością dofinansowania działalności rolniczej i gospodarczej poprzez fundusze krajowe i unijne. Realizowane obecnie programy zostaną zakończone w 2014r., natomiast programy operacyjne na lata 2014-2020 są aktualnie na etapie uzgodnień.

Mamy nadzieję, że opracowane i zebrane w ten sposób przepisy prawne wraz z ich dostępną interpretacją ułatwią producentom, świadome i bez obaw podjęcie decyzji o rozpoczęciu tej formy działalności, co przyczyni się do wzrostu zadowolenia klientów, którzy będą mogli zdobyć poszukiwany towar.

Antoni Konopka

Członek Zarządu Województwa Opolskiego

Podziękowanie

Samorząd Województwa Opolskiego wspierając rozwój produktu tradycyjnego i regionalnego oraz dążąc do skrócenia cyklu produkcji i sprzedaży „od producenta do konsumenta” zwrócił uwagę na duże zainteresowania rolników podjęciem nowej działalności. Z drugiej strony organizatorzy spotkań i szkoleń stwierdzili bardzo niski poziom wiedzy z tego obszaru i brak odwagi oraz wiary w możliwości sprostania obowiązkom, ale także prawom jakie mają producenci żywności na lokalnych rynkach. Stało się to przyczynkiem do powstania pomysłu opracowania broszury - poradnika, w którym producenci, bez przedzierania się przez gąszcz obowiązujących przepisów krajowych i unijnych mają zebrane podstawowe informacje.

Z inicjatywy Samorządu Województwa Opolskiego, zadania tego podjęła się Mariola Szachowicz z-ca dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego, która zaprosiła do tego jakże skomplikowanego zadania opolskie instytucje nadzorujące ten obszar działalności.

Dziękuję za współpracę i udział w opracowaniu tego poradnika:

1. Panu dr inż. Maciejowi Oziembłowskiemu z Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
2. Pani Annie Matejuk - Dyrektorowi Wojewódzkiej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej i Pani Marii Jeznach
3. Panom dr lek. wet. Ryszardowi Mordakowi i Bogusławowi Krasowskiemu - Dyrektorom Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Opolu i Panu Andrzejowi Szpulakowi
4. Panu Andrzejowi Pawłowiczowi – Dyrektorowi Wojewódzkiej Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Opolu i Panom Norbertowi Rzepczyk i Jarosławowi Tymińskiemu
5. Pani Halinie Hoszowskiej - Naczelnikowi I Urzędu Skarbowego w Opolu i Państwu Agnieszce Wrześniewskiej-Urbaniak, Robertowi Matusiakowi i Sławomirze Plewka
6. Panu Robertowi Wojewódce - Dyrektorowi Urzędu Kontroli Skarbowej w Opolu i Pani Agnieszce Derkacz
7. Panu Janowi Krzesińskiemu - Dyrektorowi OT Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Opolu i Pani Lucynie Jaremkowskiej
8. Pani Klaudii Kluczniok – Dyrektorowi Biura Związku Śląskich Rolników w Opolu
9. Pani Marioli Szachowicz – Z-cy dyrektora Departamentu Rolnictwa Rozwoju Wsi w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego i Pani Annie Bodzioch

Antoni Konopka

Członek Zarządu Województwa Opolskiego

Spis treści:

1. Wstęp
2. Dostawy bezpośrednie
3. Sprzedaż bezpośrednia
4. Działalność marginalna, lokalna i ograniczona (MLO)
5. Produkty tradycyjne
6. Gospodarstwa agroturystyczne
7. Nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych do obrotu (WIHARS)
8. Zobowiązania podatkowe producentów
9. Ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego(KRUS)
10. Definicje „rolnika”
11. Szczególne uwarunkowanie prawne
12. Literatura i akty prawne

1. Wstęp

Rolnik według definicji Rady WE to osoba fizyczna lub prawna, bądź grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, których gospodarstwo znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz która prowadzi działalność rolniczą.

Sformułowanie jednej definicji "rolnika" na użytek wszystkich, bądź większości ustaw w zakresie rolnictwa jest niemożliwe, niepraktyczne i mogłoby spowodować trudności interpretacyjne z uwagi na różny zakres spraw, które regulują poszczególne ustawy. W polskim prawie, w zakresie rolnictwa obowiązuje kilka niezależnych od siebie, odmiennych zakresowo definicji określenia "rolnik (producent rolny)", w zależności od spraw, które regulują poszczególne ustawy. Na potrzeby niniejszej publikacji przyjmujemy definicję rolnika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. osób ubezpieczonych w KRUS. (Definicje pojęcia rolnika prezentowane są na końcu poradnika)

W działalności produkcyjnej obejmującej produkcję rolno-spożywczą istnieją obowiązujące pojęcia prezentowane w niniejszej publikacji

Dostawy bezpośrednie obejmują produkty produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego, takie jak zboża, owoce, warzywa, zioła, grzyby – uprawne, pochodzące wyłącznie z własnych upraw lub hodowli producentów produkcji pierwotnej obejmują również środki spożywcze pochodzące z wyżej wymienionych, w postaci kiszonej lub suszonej. (nadzorowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną – obowiązuje zgłoszenie do właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego).

Sprzedaż bezpośrednia to sprzedaż nieprzetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego przez rolnika, hodowcę, wyprodukowanych we własnym gospodarstwie rolnym lub pozyskanych podczas działalności łowieckiej, małych ilości surowców - produktów żywnościowych bezpośrednio do konsumenta końcowego lub lokalnego zakładu detalicznego bezpośrednio zaopatrującego konsumenta końcowego. (nadzorowana przez właściwego terenowo powiatowego lekarza weterynarii).

Działalność marginalna, lokalna i ograniczona oznacza produkcję i sprzedaż przetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego konsumentowi końcowemu oraz dostawy (sprzedaż) wyprodukowanej żywności do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego. (nadzorowana przez właściwego terenowo powiatowego lekarza weterynarii).

Rejestracja zakładu jest formą prostą nie wymagającą obecności organu nadzoru w zakładzie – polega na przyjęciu wniosku i innych dokumentów od przedsiębiorcy, rozpatrzeniu wniosku i wydaniu zaświadczenia o wpisie do rejestru zakładów.

Zatwierdzenie zakładu nakazują przepisy UE, jest ono dokonywane na podstawie wniosku podmiotu działającego na rynku spożywczym prowadzącego zakład, w następstwie przynajmniej jednej wizyty w miejscu funkcjonowania zakładu. Wizytujący stwierdza spełnienie warunków wymaganych obowiązującymi przepisami w danym zakładzie.

Wytwarzanie i sprzedaż produktów nieprzetworzonych, pochodzących z własnego gospodarstwa, nie wymaga rejestrowania działalności gospodarczej.

W przypadku wyrobu i sprzedaży produktów przetworzonych pierwszym, niezbędnym krokiem jest zarejestrowanie działalności gospodarczej. Najprostszą formą jest indywidualna działalność gospodarcza, prowadzona przez osobę fizyczną, która jest właścicielem firmy, osobiście prowadzi działalność i reprezentuje firmę na zewnątrz. Osoba ta, zwana przedsiębiorcą, rejestruje swoją działalność w gminie, w której jest zameldowana. Więcej informacji na ten temat znaleźć można w dalszej części opracowania.

Rejestrowanie działalności gospodarczej nie w każdym przypadku jest konieczne, a jego forma może być różna, dostosowana do potrzeb producenta.

2. Dostawy bezpośrednie

Warunki i zasady sprzedaży żywności w ramach dostaw bezpośrednich

Dostawy bezpośrednie mogą obejmować produkty produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego, takie jak zboża, owoce, warzywa, zioła, grzyby – uprawne, pochodzące wyłącznie z własnych upraw lub hodowli producentów produkcji pierwotnej, niestanowiących działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, oraz pozostałe surowce pochodzące z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego, obejmują również środki spożywcze pochodzące z wyżej wymienionych, w postaci kiszzonej lub suszonej.

Dostawy bezpośrednie nie dotyczą produktów pierwotnych wprowadzanych do obrotu przez zakład podmiotu działającego na rynku spożywczym w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Wielkości obrotu w ramach dostaw bezpośrednich nie mogą przekraczać wielkości plonów, w skali roku, poszczególnych surowców uzyskanych przez producentów produkcji pierwotnej z gospodarstw rolnych, których są oni właścicielami lub użytkownikami na podstawie innych niż własność tytułów prawnych użytkowania gruntów rolnych i ilości surowców pochodzących z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego.

Działalność w ramach dostaw bezpośrednich może być prowadzona na terenie województwa, w którym prowadzona jest produkcja pierwotna lub na terenie powiatów przyległych.

Podmioty działające na rynku spożywczym prowadzące działalność w ramach dostaw bezpośrednich obowiązane są przestrzegać wymagań higienicznych określonych w części A załącznika I do rozporządzenia nr 852/2004 w zakresie odnoszącym się do surowców pochodzenia roślinnego.

Obowiązki w zakresie prowadzenia dokumentacji obejmują wymóg udostępniania organowi urzędowej kontroli żywności, pisemnych oświadczeń o stosowanych środkach ochrony roślin, występowaniu szkodników lub chorób, które mogą zagrozić bezpieczeństwu

produktów pochodzenia roślinnego oraz innych informacji istotnych ze względu na zdrowie człowieka.

Stosowane urządzenia, sprzęt, wyposażenie i narzędzia, które są lub mogą znaleźć się w bezpośrednim kontakcie z żywnością, powinny być w stanie technicznym i higienicznym nie wpływającym negatywnie na spełnienie wymagań zdrowotnych żywności, czyszczone i dezynfekowane, z częstotliwością niezbędną dla zapewnienia bezpieczeństwa środków spożywczych.

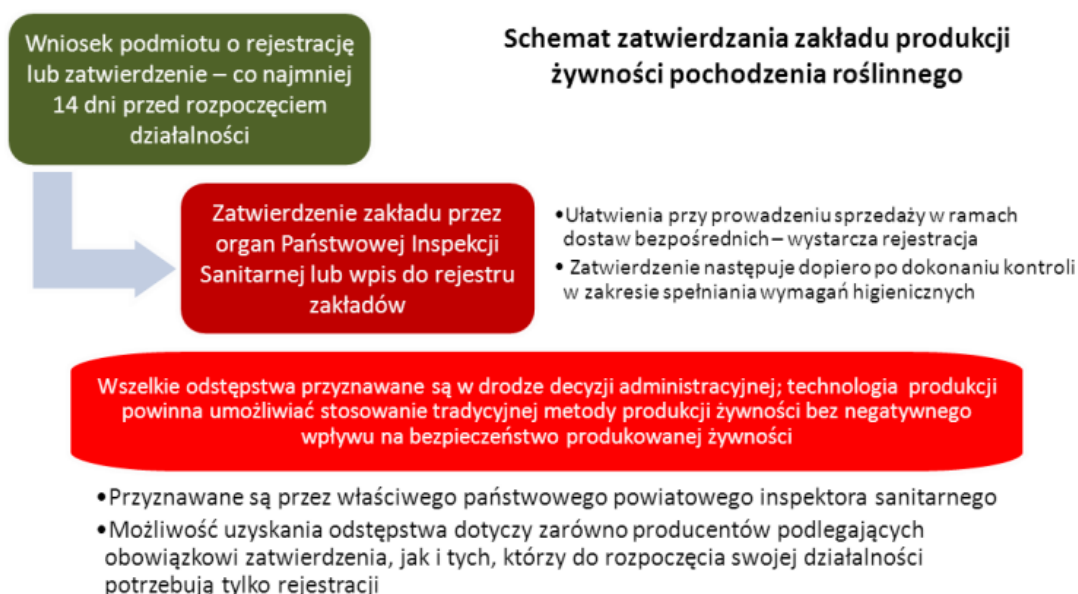
Dostawy bezpośrednie, w rozumieniu art. 1 ust.2 lit. c rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych to bezpośrednie dostawy, dokonywane przez producenta, małych ilości surowców do konsumenta końcowego lub lokalnego zakładu detalicznego bezpośrednio zaopatrującego konsumenta końcowego.

Podmiot jest obowiązany złożyć wniosek o wpis do rejestru zakładów. Wzór zgłoszenia określony jest w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2007 r. Nie jest wymagane zatwierdzenie przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Odpowiedzialność w zakresie bezpieczeństwa żywności

Generalnie, obowiązuje zasada zapisana w prawie żywnościowym, że żywność wprowadzana na rynek powinna być bezpieczna dla zdrowia i życia człowieka, odpowiedzialność za jej bezpieczeństwo ponosi podmiot działający na rynku spożywczym. Środki spożywcze wprowadzane do obrotu należy odpowiednio opakować i oznakować zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Opakowanie ma przede wszystkim zapewniać produktowi odpowiednią ochronę przez cały okres jego przydatności do spożycia.

A zatem, producent żywności powinien tak dokumentować jej produkcję, aby w sposób nie budzący wątpliwości, można było stwierdzić, że jest ona produkowana, przechowywana i sprzedawana z zachowaniem wszelkich norm bezpieczeństwa zapewniających jej spożycie bez uszczerbku na zdrowiu i życiu konsumenta.

Źródło: Raport zespołu roboczego ds. produktów tradycyjnych i regionalnych. Warszawa 2.12.2011 r.

Przykład

Gospodarstwo ekologiczne prowadzące sprzedaż szparagów, jabłek. Pięć lat temu certyfikowano gospodarstwo, dzięki czemu jest oficjalnie na liście gospodarstw ekologicznych i klienci mają informację, gdzie można zakupić towar ekologiczny. Skala produkcji to ok. 100 kg szparagów i 1 tona jabłek rocznie.

Właściciele dzięki tym działaniom mają dużą satysfakcję z produkcji ekologicznej i stały zbyt towarów w swoim gospodarstwie. Sprzedaż produktów została zgłoszona do właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

Przykład

Innym przykładem jest sprzedaż ziemniaków i warzyw okopowych w gospodarstwie. Pomysł na właścicielach wymusiło samo życie, wielkość 10 ha, nie pozwalała na utrzymywanie się, dopiero przejście na produkcję warzyw i owoców i bezpośrednie dostawy pozwoliły na ekonomiczną poprawę opłacalności gospodarstwa. Rocznie produkuje 20 ton ziemniaków, 3 tony marchwi, 3 tony buraków ćwikłowych, 1,5 tony pietruszki. Na terenie gospodarstwa jest punkt sprzedaży warzyw, ale głównie są to stali klienci. Działalność została zgłoszona do właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

3. Sprzedaż bezpośrednia

1.1. Podstawowe wymagania weterynaryjne dla prowadzenia sprzedaży bezpośredniej produktów żywnościowych pochodzenia zwierzęcego

„Sprzedaż bezpośrednia” to sprzedaż nieprzetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego przez rolnika, hodowcę, lub pozyskanych podczas działalności łowieckiej, małych ilości surowców wyprodukowanych we własnym gospodarstwie rolnym - produktów żywnościowych bezpośrednio do konsumenta końcowego lub lokalnego zakładu detalicznego bezpośrednio zaopatrującego konsumenta końcowego.

„Surowiec” oznacza „produkty produkcji pierwotnej, w tym produkty ziemi, pochodzące z hodowli, polowań i połowów”.

Przed rozpoczęciem działalności - sprzedaży bezpośredniej żywności zwierzęcego pochodzenia wymagana jest jej rejestracja. Sprzedaż bezpośrednia musi zostać zarejestrowana u powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia tej działalności. W celu dokonania rejestracji sprzedaży bezpośredniej należy uwzględnić:

Projekt technologiczny

Zgodnie z art. 19 ustawy o produktach pochodzenia zwierzęcego, przed rozpoczęciem działalności, tj. przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem modernizacji lub remontu i dostosowywania budynków lub pomieszczeń do planowanej działalności, należy sporządzić projekt technologiczny zakładu i przesać go właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii wraz z wnioskiem o zatwierdzenie projektu. Projekt technologiczny nie jest projektem budowlanym!

Jeśli projekt spełnia wymagania określone w rozporządzeniu, powiatowy lekarz weterynarii zatwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, projekt technologiczny zakładu w terminie 30 dni od dnia wszczęcia postępowania w tej sprawie.

Wymagania dla projektu technologicznego określone są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2013 r. *w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt technologiczny zakładu, w którym ma być prowadzona produkcja produktów pochodzenia zwierzęcego.*

Wpis do rejestru

Sprzedaż bezpośrednia jest działalnością rejestrowaną. Oznacza to, że po uzyskaniu decyzji zatwierdzającej projekt technologiczny, a następnie dostosowaniu pomieszczeń (budynków) do rodzaju planowanej działalności, na minimum 30 dni przed dniem planowanego rozpoczęcia sprzedaży należy złożyć pisemny wniosek do powiatowego lekarza weterynarii o wpis do rejestru zakładów.

Wniosek musi zawierać między innymi nazwisko, imię, adres wnioskodawcy lub adres siedziby firmy, numer ewidencyjny, rodzaj i miejsce planowanego wykonywania działalności. Powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną o wpisie zakładu do prowadzonego przez siebie rejestru zakładów i nadaje zakładowi weterynaryjny numer identyfikacyjny.

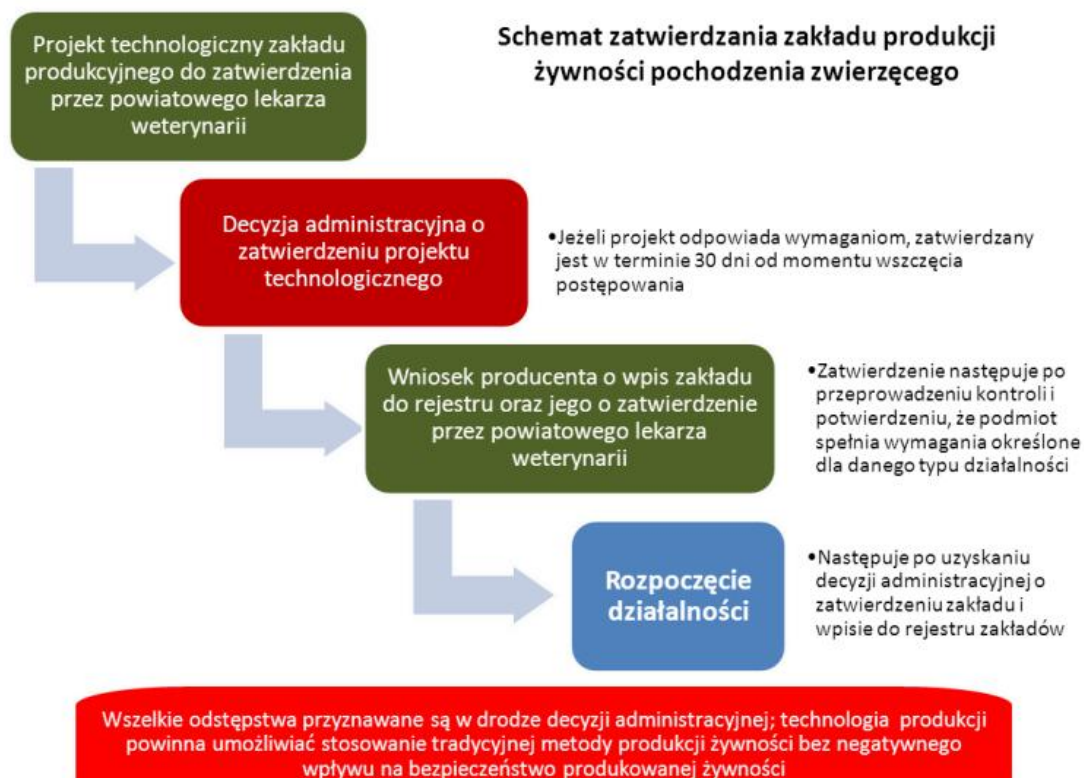
Rozpoczęcie prowadzenia działalności jest możliwe dopiero po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia działalności decyzji administracyjnej w sprawie wpisu danego zakładu do rejestru zakładów i nadania takiemu zakładowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

Podstawowe wymagania dla pomieszczeń - miejsc prowadzenia sprzedaży bezpośredniej i osób tam działających

Miejsca te powinny być w odpowiednim stanie technicznym, dostosowane do danego rodzaju działalności - sprzedaży i spełniające podstawowe warunki sanitarne i budowlane.

Od osób zajmujących się sprzedażą bezpośrednią wymagane jest posiadanie orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy wymagającej kontaktu z żywnością (książeczka zdrowia).

Należy używać czystej odzieży roboczej w jasnym kolorze, nakrycia głowy zasłaniającego włosy i obuwia roboczego. Ponadto należy przestrzegać zasad higieny podczas produkcji i sprzedaży, w szczególności myć ręce przed każdym przystąpieniem do pracy lub po ich zabrudzeniu.

- Przyznaje je powiatowy lekarz weterynarii i powiadamia Głównego Lekarza Weterynarii, który następnie informuje Komisję Europejską oraz pozostałe państwa Unii Europejskiej
- Mogą zostać przyznane zakładom, np. w zakresie materiałów z jakich zbudowane są ściany, a także rodzaju środków do czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń
- Możliwość uzyskania odstępstwa dotyczy zarówno producentów żywności pochodzenia zwierzęcego o tradycyjnym charakterze w zakładach zatwierdzanych, jak i w **MOLach**.

Źródło: Raport zespołu roboczego ds. produktów tradycyjnych i regionalnych. Warszawa 2.12.2011 r.

1.2. Zakres działalności w ramach sprzedaży bezpośredniej

Drób

Jeśli roczna produkcja w gospodarstwie nie przekracza:

- 2.500 sztuk indyków lub gęsi,
- 10.000 sztuk innych gatunków drobiu,

dopuszcza się ubój tego drobiu w gospodarstwie rolnym producenta (z zachowaniem przepisów o ochronie zwierząt, a także przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt) oraz sprzedaż tuszek drobiowych.

Limit sprzedaży wynosi:

- do 50 sztuk – tuszek indyków lub gęsi tygodniowo,
- do 200 sztuk – tuszek pozostałych gatunków drobiu tygodniowo

Zajęczaki

dopuszcza się ubój zajęczaków w gospodarstwie rolnym producenta, (z zachowaniem przepisów o ochronie zwierząt, a także przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt) oraz sprzedaż tuszek zajęczaków.

Limit sprzedaży wynosi do 100 sztuk – tuszek zajęczaków tygodniowo

Mleko lub śmietana

dopuszcza się sprzedaż surowego mleka niestandardyzowanego zgodnie z rozporządzeniem UE nr 853/2004 lub surowej śmietany pozyskanych w gospodarstwie rolnym producenta (pozyskanych we własnym gospodarstwie).

Limit sprzedaży wynosi:

do 1.000 litrów surowego mleka tygodniowo

do 500 litrów surowej śmietany tygodniowo

Jaja

dopuszcza się sprzedaż jaj konsumpcyjnych (pozyskanych we własnym gospodarstwie).

Limit sprzedaży wynosi od 350 do 2.450 sztuk jaj tygodniowo.

Zwierzęta łowne

dopuszcza się sprzedaż przez uprawnione podmioty (wyłącznie koła łowieckie) nieoskórowanych tusz grubej zwierzyny łownej i niewypatroszonych tuszek drobnej zwierzyny łownej, po odstrzale wykonanym zgodnie z prawem łowieckim. Tusze dzików obowiązkowo należy poddać badaniu na obecność włośni.

Produkty rybołówstwa

dopuszcza się sprzedaż ryb żywych, ryb schłodzonych niepoddanych czynnościom naruszającym ich budowę anatomiczną (ryb w całości), uśmiercanie, wykrwawianie, odgławianie, usuwanie płetw i patroszenie ryb (pozyskanych we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie). Nie dotyczy to indywidualnych wędkarzy.

Ślimaki

dopuszcza się sprzedaż żywych ślimaków lądowych z gatunku *Helix pomatia* Linne, *Helix aspersa* Muller, *Helix lucorum* oraz gatunków z rodziny *Achatinidae*.

Produkty pszczele

dopuszcza się sprzedaż produktów pszczelich nieprzetworzonych, takich jak: miód, pyłek, pierzga, mleczko pszczele, pozyskanych z własnych pasiek.

W przypadku dziczyzny, ryb, ślimaków lądowych, miodu i produktów pszczelich nie określono ilościowego limitu sprzedaży. W przypadku tuszek drobiu i zajęczaków mowa jest wyłącznie o całych tuszkach, a nie mniejszych jej elementach. Dzielenie tuszek na mniejsze elementy wymaga rejestracji działalności typu MOL.

Sprzedaż bezpośrednia może być prowadzona na obszarze województwa, w którym prowadzona jest produkcja (gospodarstwo, pasieka) oraz na obszarze sąsiadujących województw. Jeżeli sprzedaż ma być prowadzona na obszarze innego powiatu niż ten, w

którym prowadzona jest produkcja, zamiar ten należy zgłosić powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na miejsce planowanej sprzedaży, na 7 dni przed rozpoczęciem sprzedaży.

Sprzedaż bezpośrednia może być prowadzona:

- w miejscu prowadzenia gospodarstwa,
- w miejscu prowadzenia sprzedaży bezpośredniej na targowisku,
- ze specjalistycznego środka transportu,
- do zakładów detalicznych zaopatrujących konsumenta ostatecznego (np.: sklepów, restauracji, stołówek) z wyłączeniem placówek prowadzących działalność hurtową.

1.3.Podstawowe wymagania w zakresie przechowywania, pakowania i znakowania żywności pochodzenia zwierzęcego, zbywanych w ramach sprzedaży bezpośredniej

Przechowywanie

Żywność wprowadzana na rynek w ramach sprzedaży bezpośredniej musi być świeża, o cechach organoleptycznych (smak, zapach, wygląd) charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów żywności. Musi być także przechowywana w odpowiednich warunkach, aby nie uległa zanieczyszczeniu lub zepsuciu, i tak:

- tuszki drobiowe muszą być przechowywane w temp. do 4 ° C,
- tuszki zajęczaków muszą być przechowywane w temp. do 4 ° C,
- tusze nieoskórowanej grubej zwierzyny łownej muszą być przechowywane w temp. do 7°C,
- narządy wewnętrzne grubej zwierzyny łownej muszą być przechowywane w temp. do 3°C,
- tuszki niewypatroszonej drobnej zwierzyny łownej muszą być przechowywane w temp. do 4°C,
- mleko surowe i śmietana surowa muszą być przechowywane w temp. do 6 ° C,
- ryby muszą być przechowywane w temp. do 2 ° C, z wyłączeniem żywych ryb,
- jaja powinny być czyste, suche, bez obcych zapachów, zabezpieczone przed wstrząsami i bezpośrednim działaniem promieni słonecznych.

Pakowanie

Opakowania muszą być dopuszczone do kontaktu z żywnością (wymagane jest posiadanie stosownych certyfikatów), muszą być czyste i chronić żywność przed zanieczyszczeniem. Żywność sprzedawana w ramach sprzedaży bezpośredniej musi być pakowana w obecności konsumenta końcowego. Wymóg nie dotyczy tuszek drobiowych, tuszek zajęczaków i produktów pszczelich, jeżeli zostały one zapakowane w opakowania jednostkowe (bezpośrednie) w miejscu produkcji. Opakowania powinny być przechowywane w oddzielnym pomieszczeniu lub w wydzielonym miejscu, w zamknięciu, albo w zamykanych pojemnikach, tak aby były chronione przed uszkodzeniem i zanieczyszczeniem.

Znakowanie

Opakowania zbiorcze i transportowe zawierające żywność, poza terenem gospodarstwa muszą być oznakowane imieniem i nazwiskiem lub nazwą producenta oraz adresem miejsca prowadzenia działalności. Imię i nazwisko lub nazwę i adres prowadzenia działalności umieszcza się też w miejscu prowadzenia sprzedaży, tak aby dane te były widoczne dla konsumenta.

Odpady

Odpady produkcyjne powinny być umieszczane w odpowiednio oznakowanych, szczelnie zamykanych pojemnikach – kontenerach, oddzielonych od odpadów bytowo-komunalnych i utylizowane zgodnie z przepisami o odpadach. Jeżeli w ramach prowadzenia działalności wytwarzane są odpady szkodliwe, powinny być one odpowiednio oznakowane i przechowywane zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi utylizacji odpadów szkodliwych.

Podstawowym aktem prawnym określającym warunki prowadzenia działalności polegającej na sprzedaży bezpośredniej produktów żywnościowych pochodzenia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej.

Przykład

W gospodarstwie jest pasieka - 20 pni pszczelich, z których prowadzona jest sprzedaż miodu, miód został wpisany na listę produktów tradycyjnych w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako forma gwarancji jakości i promocji produktu. Właściciel pasieki, aby prowadzić pasiekę i sprzedaż miodu zgłosił działalność powiatowemu lekarzowi weterynarii. Gospodarstwo bierze również udział w konkursach np. nasze kulinarne dziedzictwo, dzięki czemu sprzedaż miodu jest promowana i ma stałych odbiorców miodu.

4. Działalności marginalna, lokalna i ograniczona

Działalność marginalna, lokalna i ograniczona polega na wytwarzaniu i sprzedaży przez uprawniony podmiot określonych produktów pochodzenia zwierzęcego, konsumentowi końcowemu oraz dostaw tych produktów do innych zakładów prowadzących handel detaliczny. Prowadzenie dostaw w przypadku tego rodzaju działalności ma charakter obligatoryjny.

Przed rozpoczęciem działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej produktów żywnościowych zwierzęcego pochodzenia wymagana jest jej **rejestracja**. Działalność marginalna, lokalna i ograniczona musi zostać zarejestrowana u powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia tej działalności. Sposób dokonania rejestracji określony został w art. 19, 20 i 21 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego.

W celu dokonania rejestracji działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej należy uwzględnić:

Projekt technologiczny

Projekt technologiczny zakładu należy sporządzić przed uzyskaniem pozwolenia na budowę. Następnie przestać projekt technologiczny zakładu wraz z wnioskiem o jego zatwierdzenie powiatowemu lekarzowi weterynarii, właściwemu ze względu na planowane miejsce prowadzenia tej działalności. Pisemnie poinformować powiatowego lekarza weterynarii, o zakresie i wielkości produkcji oraz rodzaju produktów pochodzenia zwierzęcego, które mają być produkowane w tym zakładzie (należy pamiętać, że na terenie

zakładu będzie istniała możliwość produkcji tylko takich produktów, które zostały określone w projekcie technologicznym zakładu).

Powyższy wymóg ma zastosowanie również do zmiany sposobu użytkowania zakładu lub jego części.

W terminie 30 dni powiatowy lekarz weterynarii zatwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, projekt technologiczny zakładu, jeżeli odpowiada on wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2013 r. *w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać projekt technologiczny zakładu, w którym ma być prowadzona działalność w zakresie produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego*

Wpis do rejestru

Działalność marginalna, lokalna i ograniczona wymaga także rejestracji. Po uzyskaniu przez podmiot decyzji administracyjnej zatwierdzającej projekt technologiczny zakładu, w terminie co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności, podmiot musi złożyć pisemny wniosek o wpis do rejestru zakładów do powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia tej działalności. Wniosek musi zawierać między innymi nazwisko, imię, adres wnioskodawcy, numer ewidencyjny, rodzaj i miejsce planowanego wykonywania działalności. Powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną o wpisie zakładu do prowadzonego przez siebie rejestru zakładów i nadaje zakładowi weterynaryjny numer identyfikacyjny.

Rozpoczęcie prowadzenia działalności jest możliwe dopiero po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia działalności decyzji administracyjnej w sprawie wpisu danego zakładu do rejestru zakładów i nadania takiemu zakładowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

Zakres produkcji dla działalności marginalnej, ograniczonej, lokalnej

Działalność ta obejmuje:

- rozbiór świeżego mięsa wołowego, wieprzowego, baraniego, koziego, końskiego lub produkcję z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,
- rozbiór świeżego mięsa drobiowego lub zajęczaków lub produkcję z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,
- rozbiór świeżego mięsa zwierząt łownych, odstrzelonych zgodnie z przepisami prawa łowieckiego lub produkcja z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,
- rozbiór świeżego mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych lub produkcję z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,
- produkcję produktów mięsnych, w tym gotowych posiłków (potraw),
- produkcję obrobionych lub przetworzonych produktów rybołówstwa,
- produkcję produktów mlecznych.

Wymagania wynikające z rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2010 r. *w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej:*

Wymagania dla surowców używanych do produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego oraz dla samych produktów wyprodukowanych w zakładzie.

Świeże mięso wołowe, wieprzowe, baranie, kozie oraz końskie jak również drobiowe lub zajęczaków musi zostać pozyskane ze zwierząt poddanych ubojowi w rzeźni.

Świeże mięso zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych - musi być pozyskane ze zwierząt poddanych ubojowi w rzeźni albo w gospodarstwie, ale jedynie w sposób określony w załączniku III w sekcji III ww. rozporządzenia nr 853/2004 oraz poddanych badaniu poubojowemu przez urzędowego lekarza weterynarii.

Świeże mięso zwierząt łownych musi zostać pozyskane ze zwierząt łownych, których tusze zostały poddane oględzinom przez osobę przeszkoloną, wytrzewieniu na łowisku – w przypadku grubej zwierzyny łownej oraz badaniu przez urzędowego lekarza weterynarii.

Produkty rybołówstwa muszą spełniać odpowiednie wymagania określone w:

a) rozporządzeniu nr 853/2004 w załączniku III w sekcji VIII w rozdziale III w części A i D oraz w rozdziale IV i V,

b) rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2074/2005 z dnia 5 grudnia 2005 r. ustanawiającym środki wykonawcze w odniesieniu do niektórych produktów objętych rozporządzeniem (WE) nr 853/

Surowe mleko musi spełniać wymagania określone w załączniku III w sekcji IX w rozdziale I rozporządzenia nr 853/2004.

Ponadto muszą zostać spełnione wymagania określone w Rozporządzeniu (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. *ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności zgodność z kryteriami mikrobiologicznymi dla środków spożywczych* w tym dotyczące:

- obowiązku zapewnienia możliwości śledzenia żywności, oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności, bądź które można do nich dodać na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji.

- obowiązku zidentyfikowania każdej osoby, która dostarczyła im środek spożywczy, lub substancję przeznaczoną do dodania do żywności, bądź którą można do nich dodać.

- obowiązku utworzenia systemu i procedury identyfikacji innych przedsiębiorstw, którym dostarczone zostały produkty.

- obowiązku etykietowania lub oznakowania w celu ułatwienia możliwości śledzenia produktów wprowadzanych na rynek, za pomocą stosownej dokumentacji lub informacji.

Limity wagowe dla prowadzonych dostaw

Zakład prowadzi sprzedaż produktów pochodzenia zwierzęcego konsumentowi końcowemu oraz dostawy tych produktów do innych zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego;

Dostawy produktów do innych zakładów nie mogą przekraczać wagowo:

a) 1 tony tygodniowo - w przypadku świeżego mięsa wołowego, wieprzowego, baraniego, koziego, końskiego lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,

b) 0,5 tony tygodniowo - w przypadku świeżego mięsa drobiowego lub zajęczaków lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,

c) 1,5 tony tygodniowo - w przypadku produktów mięsnych,

d) 0,5 tony miesięcznie - w przypadku świeżego mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,

e) 0,5 tony miesięcznie - w przypadku świeżego mięsa zwierząt łownych odstrzelonych zgodnie z przepisami prawa łowieckiego lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego,

f) 0,15 tony tygodniowo - w przypadku produktów rybołówstwa,

g) 0,3 tony tygodniowo - w przypadku produktów mlecznych.

Jeżeli zakład prowadzi więcej niż jeden z rodzajów działalności, o których mowa powyżej suma wielkości dostaw wszystkich rodzajów produktów określonych, nie może przekroczyć najwyższego limitu przewidzianego dla jednego z rodzajów produktów produkowanych w tym zakładzie.

Podstawowe wymagania sanitarno-weterynaryjne przy produkcji i sprzedaży w ramach działalności marginalnej, ograniczonej, lokalnej

Zgodnie z Art. 13. 1. Ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego przy prowadzeniu działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej muszą zostać spełnione wymagania określone w przepisach :

1) rozporządzenia nr 852/2004 i przepisach wydanych w trybie tego rozporządzenia;

2) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2010 r. *w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej*
Wymagania wynikające z Rozporządzenia nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych:

- szczególne środki higieny,

a) zgodność z kryteriami mikrobiologicznymi dla środków spożywczych (muszą zostać spełnione kryteria określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 2073/2005 w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych

b) posiadanie procedur opartych na zasadach HACCP, wraz z zastosowaniem dobrej praktyki higieny (GHP),

c) zachowanie zgodności z wymogami kontroli temperatury dla środków spożywczych;

d) utrzymywanie łańcucha chłodniczego;

e) pobieranie próbek i analiza.

- ogólne wymagania dotyczące pomieszczeń żywnościowych,

- szczególne wymagania dla pomieszczeń, w których się przygotowuje, poddaje obróbce lub przetwarza środki spożywcze,

- wymagania dla sprzętu,

- wymagania dotyczące wody,

- postępowanie z odpadami żywnościowymi,

- wymagania dotyczące higieny osobistej pracowników,

- wymagania dotyczące opakowań jednostkowych i opakowań zbiorczych środków spożywczych,

- wymagania dotyczące obróbki cieplnej,

- wymagania dotyczące szkoleń,

- wymagania odnoszące się do środków spożywczych.

Wymagania dotyczące miejsca produkcji lub miejsca sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego

Miejsca produkcji lub miejsca sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego oraz zakłady prowadzące handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego, do których następuje dostawa, muszą znajdować się na obszarze jednego województwa lub na obszarze sąsiadujących z tym województwem powiatów.

Odstępstwa

Państwa Członkowskie mogą przyznać zakładom wytwarzającym artykuły spożywcze o tradycyjnym charakterze indywidualne lub ogólne odstępstwa od wymogów określonych w rozdziale II pkt 1 załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 i rozdziale V pkt 1 załącznika II do rozporządzenia nr 852/2004. Odstępstwa przyznawane są przez powiatowego inspektora weterynaryjnego.

Przykład

Przykładem działalności marginalnej, lokalnej lub ograniczonej jest sprzedaż produktów wędliniarskich na małą skalę. Są to produkty przygotowywane w sposób tradycyjny (przepisy od rodziców), w wędzarni opalanej drewnem bukowym i olchowym. Produkowane są głównie produkty tradycyjne: krupnioki, żymloki, pasztetowe, salcesony. Tuczники pochodzą z własnego chowu, a ubój zwierząt dokonuje się w pobliskiej ubojni. W zakładzie pracują 2 osoby – właściciel z żoną. Działalność została zgłoszona u powiatowego lekarza weterynarii. Producent produkuje i sprzedaje przetwory mięsne w tym tygodniowo produkuje się około 45 kg krupnioków, 20 kg żymłoków, 3 kg pasztetowa, 10 kg salcesonu. Produkty te ze względu na sposób produkcji mają stały odbiorców i nie ma problemów ze zbytem. Rolnik ubezpieczony jest w KRUS.

5. Produkty tradycyjne

Produkty rolne i środki spożywcze oraz napoje spirytusowe, których jakość lub wyjątkowe cechy i właściwości wynikają ze stosowania tradycyjnych metod produkcji, stanowiące element dziedzictwa kulturowego regionu, w którym są wytwarzane oraz będące elementem tożsamości społeczności lokalnej nazywamy **produktami tradycyjnymi** i mogą być wpisane na listę produktów tradycyjnych. Za tradycyjne metody wytwarzania uważa się metody wykorzystywane co najmniej 25 lat.

Produkty tradycyjne są wpisywane na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wnioski o wpis produktu na listę składa się do marszałka województwa właściwego do miejsca zamieszkania, który sprawdza wniosek pod względem merytorycznym i formalnym i przekazuje do ministra.

Produkty tradycyjne to produkty:

- których nazwy są zarejestrowane zgodnie z rozporządzeniem WE Nr 509/2006 lub rozporządzeniem Rady (WE) Nr 510/2006 lub
- w stosunku do których wnioski o rejestrację zostały wysłane do Komisji Europejskiej zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 17 grudnia 2004 o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych

- umieszczone na liście produktów tradycyjnych (LPT) prowadzonej przez ministra właściwego ds. rynków rolnych.

Produkty tradycyjne, pomimo swej regionalności i tradycyjności, muszą być jak wszystkie inne produkty wytwarzane i wprowadzane do obrotu zgodnie z obowiązującymi przepisami. Niemniej jednak można w tej produkcji zastosować odstępstwa od obowiązujących unormowań co może być ułatwieniem dla producentów produktów tradycyjnych (w porównaniu do przepisów dotyczących produkcji masowej).

Zakłady produkujące żywność – produkty tradycyjne – aspekty sanitarne

Podmioty prowadzące działalność polegającą na produkcji i obrocie żywnością tradycyjną i lokalną podlegają ogólnym zasadom prawa żywnościowego i jako podmioty działające na rynku spożywczym powinny złożyć wniosek o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów, (wzór wniosku określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wzorów dokumentów dotyczących rejestracji i zatwierdzania zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 29 maja 2007 r. zgodnie z przepisami art. 61 i 63 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, w drodze decyzji właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego. Ustawa ta określa wymagania i procedury niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności i żywienia zgodnie z przepisami rozporządzeń (WE) oraz stanowi, że podmioty działające na rynku spożywczym są obowiązane przestrzegać wymagań określonych w rozporządzeniu nr 852/2004.

Rozporządzenie (WE) Nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie higieny środków spożywczych ustanawia ogólne zasady dla przedsiębiorstw sektora spożywczego w zakresie higieny środków spożywczych. W załączniku II określono m.in. ogólne wymagania dotyczące pomieszczeń żywnościowych, szczególne wymagania dla pomieszczeń, w których przygotowuje się, poddaje obróbce lub przetwarza środki spożywcze, wymagania dotyczące ruchomych lub tymczasowych pomieszczeń, wymagania dla sprzętu.

Dla zakładów produkujących i wprowadzających do obrotu środki spożywcze wymagania higieniczne są określone w obowiązującym w całej Unii Europejskiej rozporządzeniu nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków.

Przykład

Stowarzyszenie prowadzi produkcję i sprzedaż gołąbków z kaszą gryczaną, które są wpisane na listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz wypiek i sprzedaż chleba metodą tradycyjną. Stowarzyszenie skorzystało w 2011r. z dofinansowania PROW 2007-2013 małe projekty na wyposażenie kuchni (m.in. termosy, zmywarka z wyparzarką, chłdnie, chłdnie do przenoszenia produktów). Działalność prowadzona jest w budynku powierzonym stowarzyszeniu i jest zgłoszona do właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego. Działalność jest także zgłoszona w powiatowym urzędzie skarbowym, zyski są przeznaczane na cele statutowe stowarzyszenia. Do legalizacji sprzedaży zachęcili klienci, którzy chcieli nabywać produkty tradycyjne. Stowarzyszenie bierze udział w konkursach, między innymi w Naszym Kulinarzym Dziedzictwie-Smaki Regionów.

Innym przykładem jest firma produkująca przetwory warzywne, w tym kapustę kiszoną tradycyjną wpisaną na listę produktów tradycyjnych. Produkt został zarejestrowany w 2007 roku jako produkt tradycyjny w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi co daje gwarancję wysokiej jakości. Skala produkcji to ok. 10 ton kapusty rocznie. Jest to firma rodzinna. Przetwórnia została zgłoszona do właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego i Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Firma należy do sieci Dziedzictwo Kulinarne Opolskie, dzięki czemu korzysta z promocji oraz szkoleń organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego. Firma uczestniczy także w imprezach targowo-wystawienniczych organizowanych przez UMWO dzięki czemu promuje swoje produkty i poszerza listę klientów. Producent jest ubezpieczony w KRUS.

Odstępstwa od rozporządzenia (WE) nr 852/2004 w przypadku artykułów spożywczych o tradycyjnym charakterze.

Odstępstwa higieniczne ogólne zostały przyznane na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2009 r. w sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną niezwierzęcego pochodzenia (Dz. U. Nr 37, poz. 294). Dotyczy to odstępstw od przepisów określonych w rozdziale II pkt 1 i rozdziale V pkt 1 załącznika II do *rozporządzenia (WE) nr 852/2004*.

Odstępstwa indywidualne od wymagań higienicznych przyznawane są przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

Odstępstwa, stosownie do ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia, mogą zostać przyznane zakładom w zakresie:

- pomieszczeń, w których takie produkty są poddane działaniu otoczenia koniecznego w pewnym stopniu dla wytworzenia ich cech, które to pomieszczenia mogą w szczególności zawierać ściany, sufity i drzwi, które nie są gładkie, nieprzepuszczalne, niepochłaniające lub odporne na korozję, oraz naturalne geologiczne ściany, sufity i podłogi;

- rodzaju materiałów, z których wykonane są przyrządy i sprzęt wykorzystywany do przygotowywania oraz pakowania zbiorczego i jednostkowego tych produktów;

- rodzaju środków wykorzystywanych do czyszczenia i dezynfekowania pomieszczeń (w tym częstotści ich wykorzystywania), w szczególności środki te mają być dostosowane do danej działalności w celu uwzględnienia charakterystycznej flory znajdującej się w otoczeniu tych pomieszczeń.

Podmioty prowadzące działalność polegającą na produkcji i obrocie żywnością tradycyjną i lokalną podlegają ogólnym zasadom prawa żywnościowego i jako podmioty działające na rynku spożywczym powinny złożyć wniosek o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów, zgodnie z przepisami art. 61 i 63 *ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia*. Dla podmiotów takich przewidziane zostały również odstępstwa dotyczące spełniania wymagań higienicznych.

Zgoda na odstępstwa jest wydawana, gdy warunkują one zachowanie tradycyjnego charakteru produktu.

Zakłady produkujące tradycyjną żywność pochodzenia zwierzęcego, jak też zakłady produkujące tradycyjną żywność nie zwierzęcego pochodzenia, mogą uzyskać odstępstwa od niektórych wymagań higienicznych dla sposobu wytwarzania produktów pochodzenia

zwierzęcego lub produktów pochodzenia nie zwierzęcego, w przypadku gdy odstępstwa te są konieczne dla zachowania tradycyjnego charakteru tych produktów, przy czym jako żywność tradycyjna uznane zostają produkty:

- wpisane na krajową Listę Produktów Tradycyjnych lub
- zgłoszone do Komisji Europejskiej jako Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNP / PDO) lub Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG / PGI) lub Gwarantowana Tradycyjna Specjalność (GTS / TSG).

Dopuszczone odstępstwa dotyczą charakteru pomieszczeń oraz rodzaju materiałów, z których wykonane mogą być przyrządy i sprzęt wykorzystywany do przygotowywania oraz pakowania tych produktów

Przykład: na mocy tych przepisów możliwe jest produkowanie oscypka i bryndzy podhalańskiej w baczowce, z niepasteryzowanego mleka.

Odstępstwa nie mogą mieć negatywnego wpływu na zapewnienie bezpieczeństwa produkowanej żywności tradycyjnej zwierzęcego i niezwierzęcego pochodzenia, a w szczególności nie mogą przyczyniać się do jej zanieczyszczenia. (Dodatkowe informacje o odstępstwach umieszczone są w pkt. 11)

Dodatkowe ułatwienia dla podmiotów produkujących i wprowadzających do obrotu żywność – produkty tradycyjne

Zgodnie z art. 5 rozporządzenia nr 852/2004 przedsiębiorcy produkujący i wprowadzający do obrotu środki spożywcze opracowują, wykonują i utrzymują stałą procedurę lub procedury oparte na zasadach systemu HACCP.

Na stronie internetowej GIS (www.gis.gov.pl) znajduje się wykaz przewodników oraz poradników Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP), Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) i wdrażania zasad systemu HACCP zaopiniowanych pod względem zgodności z wymaganiami higienicznymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Możliwość elastycznego podejścia do wdrażania zasad systemu HACCP przewiduje rozporządzenie 852/2004, może zostać wprowadzone w odniesieniu do zakładów, w których ze względu na profil prowadzonej działalności jest niskie ryzyko związane np. z zanieczyszczeniem żywności i zagrożeniem dla konsumenta. Jest to uzależnione od charakteru oraz zakresu prowadzonej działalności i stosowanych procesów.

Wynika to m.in. z opublikowanego na stronie internetowej Komisji Europejskiej dokumentu pn. „Zbiór wytycznych w zakresie wdrażania procedur opartych na zasadach HACCP oraz ułatwień we wdrażaniu zasad HACCP w niektórych przedsiębiorstwach sektora spożywczego”. Powyższy dokument został opracowany wyłącznie dla celów informacyjnych. Nie został on przyjęty ani w jakikolwiek sposób zatwierdzony przez Komisję Europejską.

Zatwierdzenie nie jest wymagane w odniesieniu do:

- działalności w zakresie dostaw bezpośrednich;
- gospodarstw agroturystycznych;
- podmiotów działających na rynku spożywczym prowadzących produkcję pierwotną.

Podmioty ww. obowiązane są złożyć wniosek o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli właściwego terenowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

6. Gospodarstwa agroturystyczne

Definicja gospodarstwa agroturystycznego:

Gospodarstwo agroturystyczne to gospodarstwo rolne, które oferuje formę wypoczynku zbliżoną do warunków wiejskich. Goście mają możliwość mieszkania wraz z rodziną wiejską, poznania jej obyczajów i codziennych zajęć, bezpośredniego kontaktu ze zwierzętami i produkcją rolną.

W aktach prawnych nie ma zdefiniowanej i jednolitej regulacji określającej "gospodarstwo agroturystyczne". Są natomiast w różnych przepisach udogodnienia związane ze zwolnieniem z obowiązków określonych ustawą o swobodzie działalności gospodarczej, ze zwolnieniami podatkowymi, z podatkiem od nieruchomości czy wreszcie możliwość pozostawania w KRUS.

Akty prawne dotyczące gospodarstw agroturystycznych zamieszczone są w punkcie 14 niniejszego poradnika

Gospodarstwa agroturystyczne przygotowujące lub przetwarzające posiłki gościom, tzn. zajmujące się produkcją żywności, są zakładami żywienia zbiorowego. Obiekty te podlegają nadzorowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Kontrola sprawowana jest na podstawie art. 1 pkt. 2,5 i 6 w związku z art. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Podmioty podlegają ogólnym zasadom prawa żywnościowego i jako podmioty działające na rynku spożywczym powinny złożyć wniosek o wpis do rejestru, zgodnie z przepisami art. 61 i 63 *ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia*. Wzór wniosku określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2007r. w sprawie wzorów dokumentów dotyczących rejestracji i zatwierdzania zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywności podlegających urzędowej kontroli PIS. Wniosek należy złożyć w terminie, co najmniej 14 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności.

Przestrzeganie wymagań sanitarnych nadzorowane jest przez terenowo właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

Podmioty prowadzące gospodarstwa agroturystyczne mogą korzystać z poradników, w tym dotyczącego zasad GHP i GMP w gospodarstwach agroturystycznych.

Sprzedaż posiłków domowych w ramach usług agroturystycznych nakłada na usługodawcę obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności. Dla gości można wygospodarować miejsce i aneks kuchenny, gdzie będą mogli przygotować sobie posiłek. Należy mieć na uwadze, że Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie higieny środków spożywczych nakłada na podmioty działające w sektorze spożywczym (osoby fizyczne i instytucje) m.in. obowiązek zapewnienia, że na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności, odbywających się pod ich kontrolą spełniane są właściwe wymogi higieny ustanowione w ww. rozporządzeniu, wdrażania zasad HACCP, rejestracji i zatwierdzania zakładów w Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto w rozdziale III załącznika II ww. Rozporządzenia określono wymagania dotyczące m. in. pomieszczeń używanych jako prywatne domy mieszkalne, ale gdzie regularnie przygotowuje się żywność w celu wprowadzania do obrotu.

Zakład żywienia zbiorowego typu zamkniętego może przechowywać próbki wyprodukowanych i przeznaczonych do spożycia przez konsumentów wszystkich potraw o

krótkim okresem przydatności do spożycia. W przypadku wprowadzania do obrotu gotowych potraw pochodzących z innych zakładów, przechowuje próbki poszczególnych potraw otrzymanych wraz z dostawą partii każdej potrawy o krótkim okresie przydatności do spożycia z zakładu, w którym zostały wyprodukowane. Na podstawie pisemnej umowy powyższe zakłady mogą ustalić, że obowiązek pobierania i przechowywania próbek potraw będzie dotyczył zakładu, w którym te potrawy zostały wyprodukowane.

Osoba pracująca w styczności z żywnością powinna uzyskać określone przepisami o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi orzeczenie lekarskie dla celów sanitarno-epidemiologicznych o braku przeciwwskazań do wykonywania prac, przy których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby. Kopia orzeczenia lekarskiego powinna znajdować się w miejscu wykonywania pracy przez osobę, której dotyczy dokumentacja.

Najważniejsze elementy podlegające kontroli w zakładach produkujących żywność tradycyjną niezwierzęcego pochodzenia i gospodarstwach agroturystycznych:

- zaświadczenie o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- ogólny ład i porządek w obiekcie i jego otoczeniu, stan sanitarno-techniczny obiektu, pomieszczeń, urządzeń, wyposażenia,
- prawidłowość usuwania ścieków bytowych z gospodarstwa i prawidłowość postępowania (gromadzenie, usuwanie) z odpadami komunalnymi (wydzielenie miejsca z zamykanymi pojemnikami na gromadzenie odpadów, umowa i rachunki za wywóz nieczystości stałych i płynnych),
- prawidłowość prania bielizny pościelowej, drogi obiegu bielizny (gwarantujące rozdział bielizny brudnej i czystej), gromadzenia brudnej i magazynowania czystej,
- stan, wyposażenie i dostępność węzłów higieniczno-sanitarnych,
- warunki do mycia i dezynfekcji naczyń stołowych oraz sprzętu kuchennego,
- dokumentacja Dobrej Praktyki Higienicznej/Produkcyjnej (GHP/GMP),
- rejestry dostawców żywności, kontrola temperatur w urządzeniach chłodniczych,
- dostępność środków higieny (mydło w płynie, ręczniki papierowe w ogólnie dostępnych węzłach higieniczno-sanitarnych, papier toaletowy), dezynfekcja sanitariatów,
- dezynfekcja koców, kołder, poduszek, materaców,
- magazynowanie środków czystości i dezynfekcyjnych oraz sprzętu porządkowego,
- zabezpieczenie obiektu przed szkodnikami (owady, gryzonie),
- dostępność apteczki pierwszej pomocy (powinna znajdować się u gospodarza),
- dokumentacja potwierdzająca stan zdrowia osób mających kontakt z żywnością,
- zaświadczenie badania wody na okoliczność przydatności do spożycia (orzeczenie o przydatności wody do spożycia w przypadku własnego ujęcia, a jeśli z wodociągu – kserokopia z przedsiębiorstwa wodociągowego lub stacji sanitarnej).

Sprzedaż produktów spożywczych w gospodarstwie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami rolnicy (także świadczący usługi turystyczne) mogą sprzedawać bez rejestrowania działalności gospodarczej i płacenia podatku

dochodowego wyłącznie nieprzetworzone produkty roślinne i zwierzęce. Produkty nieprzetworzone to: zboża, owoce, warzywa, zioła, grzyby, mleko, jaja, miód, ryby (również w postaci kiszanej lub suszonej). Zmiana charakteru produktów np. przez obieranie, krojenie, mięso z uboju, wyciskanie soku itp. skutkuje rejestrowaniem działalności gospodarczej, a tym samym zobowiązaniem podatkowym. Pomijając imprezy okolicznościowe, kiedy to drobne ilości domowych przetworów spożywczych prezentowane są w celach promocyjnych, każdy inny nieformalny obrót żywnością przetworzoną jest nielegalny.

Przykład

Gospodarstwo agroturystyczne jest prowadzone od 1996 roku. W gospodarstwie przygotowuje się posiłki dla gości, ze szczególnym położeniem nacisku na promocję produktów tradycyjnych w regionie. Za namową pracowników ośrodka doradztwa rolniczego właścicielka postanowiła uczestniczyć w konkursach kulinarnych. Na zaproszenia urzędu marszałkowskiego zaczęła także uczestniczyć w wyjazdach na targi i jarmarki promujących żywność tradycyjną. Za swoje dania zdobyła Perły Dziedzictwa Kulinarne przyznawane przez Polską Izbę Produktu Regionalnego i Lokalnego co rozpromowało jej działalność. Właścicielka postanowiła wykorzystać efekty swojej pracy i podjęła decyzję o uruchomieniu działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży swoich produktów i usług gastronomicznych.

Ze względu na obowiązujące przepisy postanowiła poszukać kuchni, gdzie wdrożono system HACCP, w której mogłaby przygotowywać swoje produkty. Znalazła taką kuchnię w wiejskiej szkole, w której zgodnie z przepisami sanitarnymi może przygotowywać catering. Z kuchni korzysta odpłatnie. Działalność jest zgłoszona do urzędu skarbowego i terenowo właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

7. Nadzór realizowany przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych.

Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów – Rolno – Spożywczych działa między innymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych. Inspekcja sprawuje nadzór nad jakością handlową wprowadzanych do obrotu artykułów rolno – spożywczych.

Do zasadniczych zadań realizowanych przez w/w jednostkę należą:

- nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych (w obrocie krajowym, przywożonych z krajów trzecich oraz wywożonych za granicę),
- kontrola warunków składowania i transportu artykułów rolno-spożywczych,
- dokonywanie oceny i wydawanie świadectw w zakresie jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych,
- nadzór w zakresie jakości handlowej określonej przepisami Unii Europejskiej odnoszącymi się do: mięsa drobiowego, jaj, tusz wieprzowych, tusz wołowych, tusz innych zwierząt, mięsa pochodzącego z bydła w wieku do 12 miesięcy,
- wydawanie zwolnień dot. znakowania jaj przeznaczonych do przetwórstwa bezpośrednio z miejsca produkcji.

Ponadto nadzoruje szereg innych zadań, w tym organizację rynków owoców i warzyw, rynku chmielu, rynku suszu paszowego oraz rynków lnu i konopi uprawianych na włókno, wyroby i

rozlew wyrobów winiarskich, prowadzi kontrolę w zakresie obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych, rolnictwa ekologicznego, a także nadzoruje rejestracje i ochronę nazw produktów rolnych i środków spożywczych oraz produktów tradycyjnych prowadząc kontrolę zgodności procesu produkcji ze specyfikacją.

W odróżnieniu od Inspekcji Weterynaryjnej i Inspekcji Sanitarnej – Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno–Spożywczych sprawuje nadzór nad jakością handlową wprowadzanych do obrotu artykułów rolno – spożywczych, a nie zajmuje się sprawami związanymi jakością zdrowotną żywności.

Wojewódzki Inspektor prowadzi między innymi kontrolę w zakresie jakości handlowej u producentów żywności.

Jakość handlowa to cechy artykułu rolno – spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania, nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi.

Należy zaznaczyć, iż produkty o niewłaściwej jakości handlowej mogą być również zafałszowane.

Artykuł rolno - spożywczy zafałszowany to produkt, którego skład jest niezgodny z przepisami dotyczącymi jakości handlowej poszczególnych artykułów rolno - spożywczych, albo produkt, w którym zostały wprowadzone zmiany, w tym zmiany dotyczące oznakowania, mające na celu ukrycie jego rzeczywistego składu lub innych właściwości, jeżeli niezgodności te lub zmiany w istotny sposób naruszają interesy konsumentów, w szczególności jeżeli w oznakowaniu podano niezgodne z prawdą dane w zakresie składu, pochodzenia, terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, zawartości netto lub klasy jakości handlowej.

Wprowadzane do obrotu artykuły rolno - spożywcze powinny spełniać wymagania w zakresie jakości handlowej, jeżeli w przepisach o jakości handlowej zostały określone takie wymagania, oraz dodatkowe wymagania dotyczące tych artykułów, jeżeli ich spełnienie zostało zadeklarowane przez producenta.

Kto wprowadza do obrotu artykuły rolno – spożywcze zafałszowane, podlega karze pieniężnej w wysokości nie wyższej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, nie niższej jednak niż 1000 zł.

Kto wprowadza do obrotu artykuły rolno – spożywcze nieodpowiadające jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów, podlega karze pieniężnej w wysokości do pięciokrotnej wartości korzyści majątkowej uzyskanej lub która mogłaby zostać uzyskana przez wprowadzenie tych artykułów rolno – spożywczych do obrotu, nie niższej jednak niż 500 zł.

W związku z surowymi sankcjami przewidzianymi za wprowadzanie do obrotu artykułów nieodpowiadających jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów, jak również zafałszowanych należy szczegółowo zapoznać się z między innymi z w/w ustawą o jakości handlowej artykułów rolno - spożywczych oraz rozporządzeniami wykonawczymi do tej ustawy.

Zgłoszenie działalności gospodarczej Wojewódzkiemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych - WIJHARS

Do podstawowych obowiązków producentów artykułów rolno-spożywczych należy dokonanie zgłoszenia podjęcia działalności gospodarczej w zakresie produkcji, składowania, konfekcjonowania i obrotu artykułami rolno-spożywczymi wojewódzkiemu inspektorowi jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę zgłaszającego.

Powyższy obowiązek nie dotyczy:

- 1)** rolników, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w zakresie prowadzonej działalności rolniczej oraz przedsiębiorców wyrabiających wino z winogron pozyskanych z upraw winorośli położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2)** podjęcia działalności gospodarczej w zakresie obrotu detalicznego artykułami rolno-spożywczymi.

Zgłoszenia dokonuje się nie później niż w dniu rozpoczęcia działalności gospodarczej; zgłoszenie zawiera:

- imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę zgłaszającego;
- numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym albo w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- określenie przedmiotu działalności gospodarczej, w tym informację o działalności eksportowej;
- wskazanie miejsca produkcji, składowania lub konfekcjonowania artykułów rolno-spożywczych.

Trzeba pamiętać, iż zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej, również należy zgłosić wojewódzkiemu inspektorowi jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w terminie 7 dni od dnia jej zaprzestania.

Należy zaznaczyć, że kto nie zgłasza wojewódzkiemu inspektorowi podjęcia albo prowadzenia lub zaprzestania prowadzenia działalności w zakresie produkcji, składowania, konfekcjonowania lub obrotu artykułami rolno-spożywczymi podlega karze grzywny.

Rzeczoznawcy

Zgodnie z przepisami ustawy o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych, pobieranie próbek, ustalanie klas jakości handlowej lub sposobu produkcji określonych artykułów rolno-spożywczych na zlecenie zainteresowanych przedsiębiorców mogą, poza pracownikami Inspekcji, przeprowadzać tylko osoby wpisane do rejestru rzeczoznawców, zwane "rzeczoznawcami".

Rejestry rzeczoznawców prowadzą wojewódzcy inspektorzy jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych właściwi ze względu na miejsce zamieszkania rzeczoznawcy. Do rejestru rzeczoznawców wpisywane mogą być osoby, które posiadają wiedzę praktyczną i teoretyczną z zakresu zasad klasyfikacji, sposobu produkcji lub pobierania próbek artykułów rolno-spożywczych danego rodzaju, potwierdzaną zdaniem co 3 lata egzaminem

kwalifikacyjnym, składanym przed komisją powoływaną przez Głównego Inspektora JHARS. Uprawnienia uzyskać można dla 23 rodzajów artykułów rolno – spożywczych.

8. Zobowiązania podatkowe producentów

1. Rolnik

1.1. Obowiązki rejestracyjne dla celów podatkowych

Osoba fizyczna (rolnik) prowadząca wyłącznie działalność rolniczą winna dokonać zgłoszenia dla celów podatkowych, bezpośrednio w urzędzie skarbowym, składając formularz NIP-7

Dla potrzeb podatku od towarów i usług /VAT/ - rolnik ryczałtowy, który rezygnuje ze zwolnienia z VAT dokonuje zgłoszenia na formularzu VAT-R. Natomiast rejestracja dla potrzeb VAT podlega opłacie skarbowej. Opłatę wnosi się w kasie lub na konto odpowiednio wójta, burmistrza lub prezydenta miasta /w urzędzie miasta, gminy/.

Należy także samodzielnie wystąpić z wnioskiem o nadanie numeru REGON jeżeli jest on wymagany.

Prowadzenie działalności rolniczej, mimo iż jest to rodzaj działalności gospodarczej nie podlega rygorom ustawy o swobodzie działalności gospodarczej /nie jest wpisana do ewidencji działalności gospodarczej, nie podlega innym regulacjom tej ustawy dotyczącym m.in. rejestracji w „jednym okienku”, udzielaniem koncesji, zasad prowadzenia kontroli, zawieszenia itp./.

1.2. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych przepisów ustawy (dalej zwanej PIT) nie stosuje się do przychodów z działalności rolniczej. Rolnik więc, nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych (nie uiszcza w urzędzie skarbowym podatku dochodowego), podlega natomiast podatkowi rolnemu, który wymierza odpowiednio wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Działalność rolnicza to, zgodnie z przepisem art. 2 ust. 2 ww. ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, działalność polegającą na wytwarzaniu produktów roślinnych lub zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym (naturalnym) z własnych upraw albo hodowli lub chowu, w tym również produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza gruntowa, szklarniowa i pod folią, produkcję roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowo-fermowego oraz hodowlana ryb a także działalność, w której minimalne okresy przetrzymywania zakupionych zwierząt i roślin, w trakcie których następuje ich biologiczny wzrost, wynoszą co najmniej:

- 1) miesiąc - w przypadku roślin,
- 2) 16 dni - w przypadku wysokointensywnego tuczu specjalizowanego gęsi lub kaczek,
- 3) 6 tygodni - w przypadku pozostałego drobiu rzeźnego,
- 4) 2 miesiące - w przypadku pozostałych zwierząt licząc od dnia nabycia.

Reasumując, sprzedaż produktów w stanie nieprzetworzonym pochodzących z własnej uprawy lub hodowli stanowić będzie działalność rolniczą, do której nie mają zastosowania przepisy ww. ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

1.3. Podatek od towarów i usług (VAT)

Przepisy ustawy o podatku od towarów i usług wyróżniają dwie kategorie rolników, tj.:

- rolników ryczałtowych
- rolników rozliczających podatek VAT na zasadach ogólnych.

Rolnik ryczałtowy

Przepisy ustawy o VAT przewidują szczególną procedurę dotyczącą rolników ryczałtowych. Jest to najpowszechniejsza forma opodatkowania działalności rolniczej. Wybór przez rolników tej formy opodatkowania wiąże się przede wszystkim z faktem, iż rolnicy ryczałtowi są zwolnieni z opodatkowania podatkiem VAT oraz zwolnieni z szeregu obowiązków nałożonych na podatników tego podatku.

Definicja rolnika ryczałtowego została zawarta w art. 2 pkt 19 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług dalej zwana VAT, zgodnie z którym rolnikiem ryczałtowym jest rolnik dokonujący dostawy produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej lub świadczącego usługi rolnicze, korzystającego ze zwolnienia od podatku na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 3, z wyjątkiem rolnika obowiązującego na podstawie odrębnych przepisów do prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Powyższa definicja wskazuje, iż posiadanie statusu rolnika ryczałtowego uzależnione jest od łącznego spełnienia przez rolnika następujących warunków:

- przedmiotem sprzedaży są produkty rolne bądź usługi rolnicze,
- produkty rolne zostały wytworzone we własnym gospodarstwie,
- rolnik korzysta ze zwolnienia z podatku VAT.

Definicja rolnika ryczałtowego posługuje się takimi pojęciami, jak produkty rolne, usługi rolnicze, działalność rolnicza.

Produktami rolnymi, w rozumieniu ustawy o VAT są towary wymienione w załączniku nr 2 do ustawy oraz towary wytworzone z nich przez rolnika ryczałtowego z produktów pochodzących z jego własnej działalności rolniczej przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwie rolnym, leśnym i rybackim. Załącznik nr 2 do ustawy zawiera 34 pozycje produktów rolnych mieszczących się w określonych grupowaniach Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dla przykładu należy tu wymienić zboża, owoce, warzywa, ryby, zwierzęta żywe. Tak więc, co do zasady, produktami rolnymi są produkty nieprzetworzone oraz produkty z nich wytworzone przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwie rolnym, leśnym i rybackim. Rolnik ryczałtowy może przetwarzać wytworzone produkty rolne jedynie przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwach rolnych, co oznacza, iż nie dopuszcza się przetwarzania przy użyciu środków używanych w przedsiębiorstwach przetwórstwa spożywczego np. maszyn i urządzeń dla przemysłu spożywczego, linii technologicznych itp.

Natomiast przez usługi rolnicze rozumie się usługi wymienione w załączniku nr 2 do ustawy o VAT., tj.:

- usługi związane z rolnictwem oraz chowem i hodowlą zwierząt,
- usługi związane z leśnictwem,
- usługi wspomagające rybactwo,

- wynajem i dzierżawę maszyn i urządzeń rolniczych bez obsługi.

Podkreślenia wymaga fakt, iż produkty rolne muszą zostać wytworzone przez rolnika ryczałtowego w gospodarstwie:

- rolnym, przez które rozumie się gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów ustawy o podatku rolnym,
- leśnym, przez które rozumie się gospodarstwo prowadzone przez podatnika, na którym ciąży obowiązek podatkowy w podatku leśnym, czyli zgodnie z ustawą o *lasach* z dnia 28 września 1991r.
- rybackim, przez które rozumie się prowadzenie działalności w zakresie chowu i hodowli ryb oraz innych organizmów żyjących w wodzie.

Działalnością rolniczą w rozumieniu ustawy o VAT jest, co do zasady, produkcja roślinna i zwierzęca, a także świadczenie usług rolniczych.

Ponadto warunkiem posiadania statusu rolnika ryczałtowego jest korzystanie ze zwolnienia określonego w art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT. Przepis ten stanowi, iż zwolniona od podatku VAT jest dostawa produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej, dokonywana przez rolnika ryczałtowego oraz świadczenie usług rolniczych przez rolnika ryczałtowego. Zwolnienie to ma zastosowanie jedynie w przypadku, gdy rolnik ryczałtowy dokonuje sprzedaży produktów rolnych, które sam wyprodukował. W konsekwencji zwolnieniu nie będzie podlegała sprzedaż produktów rolnych nabytych przez rolnika ryczałtowego, które następnie są odsprzedawane.

Reasumując, rolnikiem ryczałtowym jest rolnik, który dokonuje sprzedaży produktów rolnych, które wytwarza w ramach prowadzonej działalności rolniczej we własnym gospodarstwie lub świadczy usługi rolnicze.

Procedura dotycząca rolników ryczałtowych jest procedurą szczególną, która przewiduje szereg ułatwień w zakresie prowadzenia działalności rolniczej. Rolnik ryczałtowy w zakresie prowadzonej działalności rolniczej, dostarczający produkty rolne, jest zwolniony z obowiązku:

- wystawiania faktur,
- ewidencji dostaw i nabyć towarów i usług,
- składania deklaracji podatkowych,
- dokonania zgłoszenia działalności rolniczej,
- ewidencjonowania obrotu uzyskanego ze sprzedaży produktów rolnych bądź świadczenia usług rolniczych na rzecz osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych przy użyciu kasy rejestrującej.

Rolnikowi ryczałtowemu dokonującemu sprzedaży produktów rolnych dla podatnika VAT, który rozlicza ten podatek, przysługuje zryczałtowany zwrot podatku z tytułu nabywania niektórych środków produkcji dla rolnictwa, opodatkowanych tym podatkiem. Kwota zryczałtowanego zwrotu podatku jest wypłacana rolnikowi ryczałtowemu przez nabywcę produktów rolnych. Kwota zryczałtowanego zwrotu podatku od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2013r. wynosi 7% kwoty należnej z tytułu dostaw produktów rolnych, pomniejszonej o kwotę zryczałtowanego zwrotu podatku. Jako że rolnik ryczałtowy nie ma obowiązku wystawiania faktur, w związku z czym to na nabywcy produktów rolnych ciąży obowiązek wystawienia faktury. Faktura taka winna zawierać oznaczenia „Faktura VAT RR” i jest wystawiana w dwóch egzemplarzach, przy czym 1 egzemplarz faktury jest przekazywany

rolnikowi ryczałtowemu. Rolnik ryczałtowy ma obowiązek przechowywać oryginały faktur VAT RR przez okres 5 lat, licząc od końca roku, w którym wystawiono fakturę.

Rolnik ryczałtowy dokonujący dostawy produktów rolnych lub świadczący usługi rolnicze zwolnione od podatku może zrezygnować z tego zwolnienia pod warunkiem dokonania zgłoszenia rejestracyjnego VAT-R. Rejestracja w podatku VAT, będzie się dla niego wiązała z szeregiem obowiązków, w tym m.in. w zakresie:

- prowadzenia ewidencji sprzedaży oraz zakupów,
- sporządzania deklaracji podatkowych,
- wystawiania faktur VAT,
- ewidencjonowania obrotu przy zastosowaniu kasy rejestrującej.

Ponadto rolnik ryczałtowy, który zrezygnował ze zwolnienia z VAT, będzie mógł dopiero po upływie 3 lat ponownie skorzystać z prawa do zwolnienia.

Rolnik ryczałtowy, oprócz działalności rolniczej, może również prowadzić działalność gospodarczą w innym zakresie, która będzie podlegała uregulowaniom ustawy o VAT. Niemniej jednak nie oznacza to, że rolnik ryczałtowy będzie w ramach prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zobowiązany do rozliczania podatku VAT. Przepisy ustawy o VAT przewidują bowiem szczególną procedurę dla drobnych przedsiębiorców. Zgodnie z tą procedurą zwolnieni z opodatkowania są podatnicy, u których łączna wartość sprzedaży opodatkowanej w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła 150.000 zł. Natomiast podatnicy, którzy rozpoczynają prowadzenie działalności w trakcie roku, są zwolnieni od podatku VAT, jeżeli przewidywana przez nich wartość sprzedaży nie przekroczy kwoty 150.000 zł, ustalonej w proporcji do okresu prowadzonej działalności gospodarczej w roku podatkowym, obliczonej wg wzoru: limit zwolnienia podmiotowego = ilość dni od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku podatkowego pomnożone przez 150.000 zł. i całość podzielona na 365 (lub 366) dni. Oznacza to, iż z upływem roku podatkowego limit zwolnienia w wysokości 150.000 zł ulega zmniejszeniu.

Ponadto rolnik ryczałtowy prowadzący inną działalność gospodarczą (pozarolniczą) będzie zobowiązany do prowadzenia dziennej ewidencji sprzedaży, na podstawie której będzie monitorował, czy nie utracił zwolnienia z podatku VAT przewidzianego dla drobnych przedsiębiorców. W ewidencji sprzedaży rolnik ryczałtowy będzie ewidencjonował wyłącznie obrót uzyskany z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Sprzedaż produktów rolnych wytworzonych we własnym gospodarstwie nie będzie ujmowana w prowadzonej ewidencji, a więc nie będzie miała wpływu na limit zwolnienia z opodatkowania podatkiem VAT.

Z momentem przekroczenia limitu obrotów zwolnienie z opodatkowania traci moc. Utrata przez podmiot zwolnienia spowoduje, iż będzie miał on obowiązek rozliczania podatku od towarów i usług na zasadach ogólnych. Niemniej jednak opodatkowaniu nie będzie podlegała dostawa produktów rolnych przez rolnika ryczałtowego.

Przykład

Pan Jan Nowak będący rolnikiem ryczałtowym prowadzi gospodarstwo rolne. Z dniem 1 marca 2013r. pan Nowak zdecydował się dodatkowo rozpocząć działalność w zakresie sprzedaży pasz i koncentratów dla zwierząt.

Okres prowadzenia działalności dla obliczenia proporcji limitu zwolnienia ustala się na: od 01.03.2013 r. do 31.12.2013 r.(306 dni). W 2013 r. pan Nowak będzie korzystał ze

zwolnienia podmiotowego do limitu obrotów osiągniętych wyłącznie ze sprzedaży pasz i koncentratów dla zwierząt w wysokości 125.753 zł (150.000 zł x 306 dni / 365).

W przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą ustawa o VAT przewiduje również obowiązek ewidencjonowania obrotu uzyskanego ze sprzedaży towarów i usług na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych przy użyciu kasy rejestrującej. Obowiązek w tym zakresie jest niezależny od faktu, czy dany podmiot jest zarejestrowanym podatnikiem VAT czy też korzysta ze zwolnienia przewidzianego dla drobnych przedsiębiorców. Niemniej jednak przepisy w zakresie podatku od towarów i usług przewidują szereg zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kasy rejestrującej.

Zwolnienie traci moc po upływie dwóch miesięcy następujących po miesiącu, w którym podatnik przekroczył obrót realizowany na rzecz osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych w kwocie 20.000 zł.

Przykład

Pan Jan Nowak będący rolnikiem ryczałtowym prowadzi gospodarstwo rolne. Z dniem 1 marca 2013r. pan Nowak zdecydował się dodatkowo rozpocząć działalność w zakresie sprzedaży pasz i koncentratów dla zwierząt. Pan Nowak sprzedaje pasze i koncentraty wyłącznie na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz innych rolników ryczałtowych. Z tego tytułu pan Nowak w marcu 2013r. osiągnął sprzedaż w wysokości 24.000 zł. W konsekwencji pan Nowak od 1 czerwca 2013r. będzie zobowiązany do ewidencjonowania przy pomocy kasy rejestrującej obrotu uzyskanego ze sprzedaży pasz i koncentratów.

2. Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą

2.1. Obowiązki rejestracyjne dla celów podatkowych

Wykonywanie działalności gospodarczej może być podjęte w rozmaitych formach:

- indywidualnej pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej na własne nazwisko /osoba fizyczna/
- spółek cywilnych
- spółek osobowych /jawna, komandytowa, partnerska/
- spółek kapitałowych /sp. z o.o., S.A./

Wybór najdogodniejszej formy powinien być uzależniony od indywidualnej analizy planowanej działalności. Wybór ten ma wpływ na zakres odpowiedzialności m.in. za ewentualne zaległości i długi firmy, oraz poziom sformalizowania i obowiązki gospodarcze firmy.

Prowadzenie działalności gospodarczej podlega regulacjom zawartym w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej lub kodeksie spółek handlowych oraz w kodeksie cywilnym.

Przedsiębiorca ma możliwość dokonywania zgłoszeń rejestracyjnych (także w celu nadania NIP lub aktualizacji danych) poprzez „jedno okienko”.

Podmioty prawa handlowego (spółki np. zo.o., jawne, komandytowe, SA i partnerskie) rejestrują się za pośrednictwem sądu rejonowego /KRS/. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie www.ms.gov.pl.

Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą składa druk CEIDG-1 w organie gminy lub drogą elektroniczną. Warunkiem rejestracji elektronicznej jest posiadanie elektronicznego podpisu kwalifikowanego lub podpisanie wniosku za pomocą tzw. profilu zaufanego. Założenie profilu zaufanego jest bezpłatne, a sposób uruchomienia profilu wskazany jest na stronie www.epuap.gov.pl. Szczegółowe informacje dostępne są również na stronie www.ceidg.gov.pl lub www.firma.gov.pl

Formularz CEIDG-1 jest zintegrowanym wnioskiem o wpis do ewidencji działalności gospodarczej /CEIDG/ i zawiera także dane niezbędne dla wpisu w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej /REGON/, zgłoszenia identyfikacyjnego albo aktualizacyjnego podatników i płatników /NIP/, zgłoszenia płatnika składek ubezpieczeniowych /ZUS/. Wniosek ten po złożeniu w CEIDG przesyłany jest automatycznie do właściwych organów, tak więc przedsiębiorca nie musi już dokonywać formalności w ZUS, urzędzie skarbowym i urzędzie statystycznym.

Na wniosku CEIDG-1 można także dokonać wyboru formy opodatkowania przyszłych dochodów z działalności podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych dopuszczają możliwość wyboru następujących form opodatkowania:

- zasady ogólne,
- podatek liniowy,
- ryczałt ewidencjonowany,
- karta podatkowa.

Działalność gospodarcza może być podjęta najwcześniej w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej /CEIDG/ albo po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym /KRS/ wyjątkiem jest spółka kapitałowa w organizacji, która może podjąć działalność gospodarczą przed uzyskaniem wpisu do rejestru przedsiębiorców.

W przypadku czasowego zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej (np. działalność sezonowa) przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy. W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. W okresie zawieszenia przedsiębiorca ma prawo jedynie wykonywać wszelkie czynności niezbędne do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, ma prawo przyjmować należności oraz ma obowiązek regulowania zobowiązań powstałych przed datą zawieszenia, ma prawo zbywać własne środki trwałe i wyposażenie, uczestniczyć w postępowaniach sądowych, postępowaniach podatkowych i administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą wykonywaną przed zawieszeniem działalności, wykonywać wszelkie obowiązki nakazane przepisami prawa, ma prawo osiągać przychody finansowe (np. ze środków na rachunku bankowym firmy).

2.2. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Działalność gospodarcza

Przepisy prawa podatkowego konkretnie precyzują kto jest podatnikiem, płatnikiem, kto prowadzi działalność gospodarczą, a także kto i w jakich przypadkach jest zobowiązany do

prowadzenia ewidencji przy użyciu kasy fiskalnej. Dla organów podatkowych istotne jest, czy sprzedawca wykonuje czynności w charakterze podatnika i czy wypełniają one znamiona definicji działalności gospodarczej.

Działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisu art. 5a pkt 6 ww. ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych jest działalność zarobkowa wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły, prowadzona we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów ze źródeł wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-9 powołanej ustawy.

Za pozarolniczą działalność gospodarczą nie uznaje się czynności, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

1. odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności oraz ich wykonywanie, z wyłączeniem odpowiedzialności za popełnienie czynów niedozwolonych, ponosi zlecający wykonanie tych czynności;
2. są one wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności;
3. wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Ważne – kto wykonuje działalność zarobkową w sposób zorganizowany i ciągły, prowadzoną we własnym imieniu i na własny rachunek, chociaż nie byłaby zarejestrowana, prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o PIT.

Co do ogólnej zasady, dochody uzyskane z pozarolniczej działalności gospodarczej podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Niezależnie jednak od wyboru formy i sposobu opodatkowania (podatek opłacany według skali, według 19% liniowej stawki podatku, czy też w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych), na podatnikach ciąży obowiązek wykazywania i właściwego dokumentowania uzyskanych przychodów.

Przychody te podlegają ewidencjonowaniu:

- w księgach rachunkowych, według zasad określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości
- w księdze przychodów i rozchodów, na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 roku w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów
- w ewidencji przychodów, gdy podatnik opłaca ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Przykład

Pan Kowalski, przedsiębiorca prowadzący kiosk ogólnospożywczy, bierze udział w festynie, wystawiając swoje stanowisko ze słodyczami i napojami. Nadal wykonuje te czynności w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Jeśli jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej, to na festynie też musi ją mieć i ewidencjonować cały obrót przy zastosowaniu kasy.

Z kolei, gdy sprzedającymi są osoby działające w organizacjach społecznych, takich jak koła gospodyń wiejskich, czy komitety rodzicielskie i organizują one incydentalną, okolicznościową sprzedaż, np. ciasta lub produktów wytworzonych przez dzieci, bez zamiaru uczynienia z niej stałego źródła dochodów, i można taką działalność zakwalifikować do statutowej niezarobkowej działalności społecznej, nastawionej na integrację społeczną i prowadzącą do zacieśnienia więzi sąsiedzkich to nie należy traktować tych czynności jako prowadzenie czynności gospodarczych. Uczestnicy tego typu inicjatyw społecznych angażują się, gdyż mają na uwadze inne korzyści niż ekonomiczne, a prowadzące do zacieśnienia więzi kulturowych pomiędzy mieszkańcami, rodzicami, uczniami itp. W takiej sytuacji nie są oni zobowiązani do używania kasy fiskalnej. Niejednokrotnie, bowiem nakład pracy, czasu, koszt produktów i zaangażowanie poświęcone na organizację działalności społecznej może być znacznie większy, niż uzyskany przychód ze sprzedaży tych produktów.

Zaznaczyć jednak trzeba, że w/w osoby nie dokonują sprzedaży na własny rachunek, ale organizacji społecznej, w ramach której działają. W takiej sytuacji o tym, czy dochód uzyskany w ten sposób jest zwolniony od podatku (CIT), decydowało będzie jego przeznaczenie – na cele statutowe organizacji, z wyłączeniem działalności gospodarczej. Zwolnienia podatkowe dotyczące takich przypadków, określone w art. 17 ust. 1 ustawy o CIT nie będzie też dotyczyć dochodów uzyskanych z działalności polegającej na wytwarzaniu wyrobów przemysłu elektronicznego, paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu pow. 1,5 % oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali lub dochodów uzyskanych z handlu tymi wyrobami.

Przykład

Parafia, poprzez radę parafialną organizuje festyn przy kościele z okazji 50-lecia święceń kapłańskich proboszcza. Każdy z wiernych przygotowuje domowe potrawy w celu odsprzedaży. Można kupić więc ciasto domowej roboty, bigos, kielbaski z grilla. Dochód z festynu, czyli ze sprzedaży domowych potraw i słodczy przeznaczony będzie na remont kościoła. W tej sytuacji nie można mówić o prowadzeniu działalności gospodarczej, bez wątplenia jest to działalność społeczna, a więc niezarobkowa, okazjonalna, nastawiona na integrację społeczną (patrz art.17 ust.1 pkt 4a ustawy o CIT).

Zwolnienie przedmiotowe

W przypadku prowadzenia działalności przetwórczej można skorzystać ze zwolnienia przedmiotowego, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 71 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, o ile zostaną spełnione warunki przewidziane w tym przepisie. Wolne od podatku dochodowego są dochody ze sprzedaży produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy lub hodowli, nie stanowiących działów specjalnych produkcji rolnej, przerobionych sposobem przemysłowym, jeśli przerób polega na kiszeniu produktów roślinnych lub przetwórstwie mleka albo na uboju zwierząt rzeźnych i obróbce poubojowej tych zwierząt, w tym również na rozbiorze, podziale i klasyfikacji mięsa.

Zwolnienie to dotyczy więc wyłącznie dochodów uzyskiwanych przez osoby, które dokonują sprzedaży towarów i produktów pochodzących z własnej uprawy lub hodowli.

Działy specjalne produkcji rolnej

Działy specjalne produkcji rolnej, to określone rodzaje upraw i produkcji stanowiące źródło przychodu, od którego należy opłacać podatek dochodowy obliczany na podstawie prowadzonych ksiąg podatkowych (np. podatkowej księgi przychodów i rozchodów), bądź też ustalony na podstawie norm szacunkowych określanych corocznie przez Ministra Finansów rozporządzeniem. Do działów specjalnych produkcji rolnej zaliczamy uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin "in vitro", fermową hodowlę i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowlę i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowlę dżdżownic, hodowlę entomofagów, hodowlę jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowlę i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym (art. 2 ust. 3 ww. ustawy).

Przetwórstwo roślin i zwierząt na zlecenie

W przypadku przetwórstwa roślin i zwierząt wykonywanego na zlecenie (umowy o dzieło lub umowy zlecenia) obowiązki podatkowe ciążyą na zleceniodawcy w sytuacji, kiedy zleceniodawca jest osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, osobą prawną, jej jednostką organizacyjną lub jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej.

Przykład

Organizator festynu (gmina) zleca gospodyniom, na podstawie umowy zlecenia, upieczenie ciast na festyn. W takiej sytuacji to na organizatorze festynu – zgodnie z zawartą umową – ciąży obowiązek naliczenia i odprowadzenia podatku do właściwego urzędu skarbowego od wykonanej umowy.

Natomiast w sytuacji zawarcia umowy zlecenia lub umowy o dzieło pomiędzy osobami fizycznymi nie prowadzącymi działalności gospodarczej, przychody uzyskane z realizacji takiej umowy zaliczane są do przychodów z innych źródeł, o których mowa w art. 20 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 pkt. 9 ww. ustawy.

W konsekwencji na zleceniodawcy nie ciąży obowiązek płatnika w rozumieniu przepisów ustawy, tzn. obowiązek naliczenia i odprowadzenia zaliczek na podatek do właściwego urzędu skarbowego. Obowiązek wpłacenia zaliczek na podatek w trakcie roku podatkowego nie obciąża także zleceniobiorcy. Dopiero w zeznaniu podatkowym zleceniobiorca jest zobligowany wykazać dochód z tego tytułu wraz z innymi dochodami i od łącznej sumy obliczyć należny za dany rok podatek dochodowy.

Przykład

Pani Nowak, za wynagrodzeniem umownym, gotuje obiad i piecze ciasta na komunię dziecka Pani Kowalskiej. Pani Nowak uzyskany dochód za wykonaną usługę wykazuje i opodatkuje dopiero w zeznaniu podatkowym za dany rok.

2.3. Podatek od towarów i usług (VAT)

Osoba fizyczna dokonująca nawet sporadycznej sprzedaży produktów wytworzonych w ramach gospodarstwa domowego może, na gruncie przepisów ustawy o VAT, być traktowana jako podatnik tego podatku. W tym celu należy odnieść się do definicji podatnika VAT, którym jest m.in. osoba fizyczna wykonująca samodzielnie działalność gospodarczą bez

względu na cel lub rezultat takiej działalności. Powyższa definicja wskazuje, iż osoba fizyczna może zostać podatnikiem VAT w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej. Przez działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o VAT rozumie się wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje również w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Przykład

Pani Anna Kowalska w kwietniu 2013r. sprzedawała na kiermaszu przedświątecznym ciasta własnej produkcji. W związku z dużym zainteresowaniem kupujących Pani Kowalska zamierza w trakcie 2013r. sprzedawać ciasta również na innych kiermaszach i festynach w celach zarobkowych. W konsekwencji należy uznać, iż pani Kowalska prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o VAT.

Niemniej jednak nie oznacza to, że osoba fizyczna będzie w ramach prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zobowiązana do rozliczania podatku VAT. Przepisy ustawy o VAT przewidują bowiem szczególną procedurę dla drobnych przedsiębiorców. Zgodnie z tą procedurą zwolnieni z opodatkowania są podatnicy, u których łączna wartość sprzedaży opodatkowanej w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła 150.000 zł. Natomiast podatnicy, którzy rozpoczynają prowadzenie działalności w trakcie roku, są zwolnieni od podatku VAT, jeżeli przewidywana przez nich wartość sprzedaży nie przekroczy kwoty 150.000 zł. ustalonej w proporcji do okresu prowadzonej działalności gospodarczej w roku podatkowym, obliczonej wg wzoru: limit zwolnienia podmiotowego = ilość dni od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku podatkowego pomnożone przez 150.000 zł. i całość podzielona na 365 (lub 366) dni. Oznacza to, iż z upływem roku podatkowego limit zwolnienia w wysokości 150.000 zł ulega zmniejszeniu.

Ponadto osoba fizyczna prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą będzie zobowiązana do prowadzenia dziennej ewidencji sprzedaży, na podstawie której będzie monitorowała czy nie utraciła zwolnienia z podatku VAT przewidzianego dla drobnych przedsiębiorców. Z momentem przekroczenia limitu obrotów zwolnienie z opodatkowania traci moc. Utrata przez podmiot zwolnienia spowoduje, iż będzie miał on obowiązek rozliczania podatku od towarów i usług na zasadach ogólnych, w szczególności obowiązek złożenia zgłoszenia rejestracyjnego w zakresie podatku od towarów i usług VAT-R. W zgłoszeniu tym podmiot określa datę utraty zwolnienia oraz rodzaj deklaracji jaki zamierza składać, tj. deklaracje miesięczne VAT-7, czy też deklaracje kwartalne VAT-7K.

Rejestracja w podatku VAT będzie się wiązała z szeregiem obowiązków, w tym m.in. w zakresie:

- prowadzenia ewidencji sprzedaży VAT oraz zakupów VAT,
- sporządzania deklaracji podatkowych,
- wystawiania faktur VAT.

2.4 Obowiązek ewidencjonowania sprzedaży przy użyciu kas fiskalnych

W przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą ustawa o VAT nakłada obowiązek stosowania kas rejestrujących na podatników, którzy dokonują sprzedaży na rzecz

osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej oraz na rzecz rolników ryczałtowych. Obowiązek w tym zakresie jest niezależny od faktu, czy dany podmiot jest zarejestrowanym podatnikiem VAT czy też korzysta ze zwolnienia przewidzianego dla drobnych przedsiębiorców. Ustawodawca zobowiązuje podatników do ewidencjonowania wszystkich czynności, które kreują obrót i podatek należny. Podkreślić należy jednak, że obowiązek ewidencjonowania w kasie rejestrującej nie dotyczy każdej sprzedaży dokonanej przez podatnika, ale wyłącznie sprzedaży dokonanej na rzecz osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych.

Jedno ze zwolnień z ewidencjonowania sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej, to zwolnienie podmiotowe - dotyczy ono stosunkowo niewielkich obrotów. Ważne jest, że ustalając czy limit sprzedaży został przekroczony, należy uwzględnić tylko sprzedaż na rzecz osób prywatnych (pomijając sprzedaż dla firm - przedsiębiorców). Zwolnienie to obowiązuje wyłącznie do dnia 31 grudnia 2014r. Co do zasady w 2013 r. zwolnienie z obowiązku ewidencjonowania przy użyciu kasy rejestrującej ma zastosowanie w przypadku:

- podatników, u których kwota obrotu realizowanego na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym kwoty 20.000 zł, podatników rozpoczynających po dniu 31 grudnia 2012 r. dostawę towarów lub świadczenie usług na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych, jeżeli przewidywany przez podatnika obrót z tego tytułu nie przekroczy, w proporcji do okresu wykonywania tych czynności w danym roku podatkowym, kwoty 20.000 zł.

Przykład

Podczas targów firma będzie wydawać klientom (osobom fizycznym oraz podmiotom gospodarczym) płyty CD z nagraniem prezentacją swojej firmy. Wartość jednej płyty wynosi 3 zł. Nieodpłatne przekazanie płyt CD o małej wartości osobom fizycznym nieprowadzącym działalności gospodarczej nie jest dostawą towarów i nie podlega obowiązkowi ewidencji w kasie rejestrującej. Nieodpłatne przekazanie płyt CD o wartości 3 zł jest przekazaniem prezentów o małej wartości i czynność ta nie stanowi dostawy towarów, czyli nie jest sprzedażą w rozumieniu ustawy o VAT. W związku z tym nie występuje obowiązek ewidencjonowania tej czynności w kasie rejestrującej

Przykład

Na festynie gminnym na stanowisku z żelkami, piankami i innymi słodyczami dla dzieci sprzedaży dokonuje pracownik zatrudniony przez spółkę - producenta słodyczy, który wystawia swoje słodycze na różnych festynach, dożynkach i imprezach plenerowych. W związku z powyższym, sprzedaż słodyczy jest dokonywana nadal w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Podatnik traci prawo do zwolnienia z ewidencjonowania przy zastosowaniu kasy fiskalnej po upływie dwóch miesięcy następujących po miesiącu, w którym przekroczył obowiązujący limit obrotów w wysokości 20.000 zł. Należy dodać, iż w przypadku podatników rozpoczynających sprzedaż w 2013 r. limit ten wylicza się proporcjonalnie do okresu prowadzonej działalności.

Przykład

Pani Krysia prowadzi sklep ogólnospożywczy w pobliskiej wsi, w którym ewidencjonuje sprzedaż przy użyciu kasy fiskalnej. Ze względu na organizację dużego festynu i dużą liczbę uczestników zdecydowała się wystawić dwa swoje stanowiska z napojami, słodyczami i zabawkami. Ze względu na to, że kasa fiskalna powinna znajdować się w każdym miejscu prowadzenia sprzedaży, Pani Krysia jest zobowiązana do ewidencjonowania sprzedaży na każdym stanowisku na festynie. Oznacza to, że sprzedawca, który prowadzi sprzedaż w kilku miejscach, powinien w każdym z tych miejsc prowadzić ewidencję obrotu przy zastosowaniu kasy fiskalnej. Jeżeli więc przedsiębiorca, który nie korzysta ze zwolnienia z obowiązku stosowania kasy fiskalnej, prowadzi dwa punkty sprzedaży – w każdym z nich powinna znajdować się kasa fiskalna, przy zastosowaniu której będzie ewidencjonowana sprzedaż towarów z danego punktu. Każdy sprzedawca prowadzący ewidencję obrotu przy użyciu kasy fiskalnej, powinien zaewidencjonować na kasie sprzedany produkt i wydać paragon klientowi.

Warto podkreślić, że oprócz zwolnień podmiotowych, zwalnia się także z obowiązku ewidencjonowania w danym roku podatkowym, nie później jednak niż do dnia 31 grudnia 2014 r. czynności wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 listopada w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących.

WYJĄTKI!

Ponadto zwolnienia z obowiązku ewidencjonowania sprzedaży przy pomocy kasy rejestrującej nie stosuje się m.in. w przypadku sprzedaży wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,2% oraz napojów alkoholowych będących mieszaniną piwa i napojów bezalkoholowych, w których zawartość alkoholu przekracza 0,5%, bez względu na symbol PKWiU, z wyjątkiem towarów dostarczanych w sposób określony w poz. 42 załącznika do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących. Jeśli zatem ktokolwiek na festynie dokonuje sprzedaży alkoholu lub wyrobów tytoniowych (PKWiU 12.00), to musi mieć kasę fiskalną rejestrującą tę sprzedaż. Każdy, kto sprzedaje alkohol i wyroby tytoniowe musi zakupić kasę fiskalną i prowadzić na niej ewidencję sprzedaży, wydając przy tym każdemu klientowi paragon fiskalny. Dlatego też nawet jeśli szkoła, parafia, rzemieślnicy czy strażacy zdecydują się na sprzedaż alkoholu na festynie, zobowiązani będą do zakupu kasy fiskalnej i prowadzenia ewidencji sprzedaży.

Przykład

Pan Kowalski ma swoje stanowisko na festynie gminnym, na którym sprzedaje piwo i inne napoje alkoholowe. W związku z tym jest zobowiązany do ewidencjonowania każdej sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej.

Przykład

Jednostka ochotniczej straży pożarnej zamierza zorganizować festyn. Na podstawie jednorazowego zezwolenia będzie sprzedawała napoje alkoholowe. Będzie zatem zobowiązana do ewidencjonowania obrotów z tego tytułu przy zastosowaniu kasy rejestrującej. W związku z tym podatnik, który planuje rozpoczęcie sprzedaży alkoholu,

musi wcześniej kupić kasę, ufiskalnić ją i spełnić pozostałe warunki wymienione w przepisach wykonawczych dotyczących kas rejestrujących.

Zwolnienia z obowiązku ewidencjonowania sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej nie stosuje się w przypadku dostaw wyrobów z metali szlachetnych lub z udziałem tych metali, których dostawa nie może korzystać ze zwolnienia od podatku, o którym mowa w art. 113 ust. 1 i 9 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług. Obowiązek sprzedaży wyrobów z metali szlachetnych za pomocą kasy fiskalnej powstaje więc bez względu na wysokość obrotu. Dlatego też każdy przedsiębiorca dokonujący już pierwszej sprzedaży wyrobów z metali szlachetnych ma obowiązek zaewidencjonować sprzedaż na kasie fiskalnej i to bez względu na to, gdzie dokonuje sprzedaży tych wyrobów.

Przykład

Pani Jola postanowiła w czasie wolnym dorobić sobie wykonując biżuterię: kolczyki, korale, bransoletki, często z metalami szlachetnymi, np. złotem, srebrem. Wystawia swoje towary na portalach internetowych i postanowiła również wystawić swoje stanowisko na festynie. Warto pamiętać, że każdy, kto wykonuje działalność zarobkową w sposób zorganizowany i ciągły, prowadzoną we własnym imieniu i na własny rachunek, chociaż nie byłaby zarejestrowana, prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów podatkowych. Sprzedawca wyrobów z metali szlachetnych, czyli biżuterii jest zobowiązany do ewidencjonowania sprzedaży przy użyciu kasy fiskalnej. Jeśli więc podatnik prowadząc sklep czy stanowisko na festynie z wyrobami z metali szlachetnych, w którym oferuje kolczyki, korale czy bransoletki, dokona sprzedaży takiego towaru, powinien zaewidencjonować sprzedaż przy użyciu kasy fiskalnej.

3. Stowarzyszenia prowadzące działalność statutową oraz działalność gospodarczą

3.1. Obowiązki rejestracyjne

Stowarzyszenia prowadzące działalności statutową oraz działalność gospodarczą podlegają zarejestrowaniu w KRS, za pośrednictwem którego (w ramach „jednego okienka”) dokonują też m.in. zgłoszenia rejestracyjnego dla celów podatkowych na druku NIP-2. Do składanego do KRS formularza należy dołączyć dodatkowo akt powołania jednostki oraz dokument potwierdzający tytuł prawny do siedziby oraz ewentualne pełnomocnictwa do reprezentowania stowarzyszenia. Stowarzyszenie wykonujące działalność gospodarczą (przedsiębiorcy) podlega rygorom i ułatwieniom wprowadzonym przez ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (m.in. prawo zawieszenia działalności).

Stowarzyszenia, które wykonują jedynie działalność statutową podlegają rejestracji w KRS (stowarzyszenia z osobowością prawną) lub starostwie powiatowym/urzędzie miasta (stowarzyszenia zwykłe, bez osobowości prawnej) lecz nie korzystają z ułatwień w ramach „jednego okienka”. Zatem formularz rejestracyjny NIP-2 obowiązane są złożyć bezpośrednio do urzędu skarbowego. Obowiązane są też dopełnić pozostałych formalności rejestracyjnych (REGON, ZUS). Stowarzyszenia te nie są objęte regulacjami dotyczącymi przedsiębiorców.

3.2. Podatek dochodowy od osób prawnych

Stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, jak i te, które są jedynie ułomnymi osobami prawnymi, podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych.

Opodatkowaniu podatkiem dochodowym zgodnie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 15

lutego 1992r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr.74, poz. 397 ze zm.) podlega co do zasady dochód, bez względu na źródło jego pochodzenia. Dochodem natomiast, (z zastrzeżeniem art. 10 i 11), jest nadwyżka sumy przychodów nad kosztami ich uzyskania, osiągnięta w roku podatkowym; jeżeli koszty uzyskania przychodów przekraczają sumę przychodów, różnica jest stratą. Mając na uwadze wyżej przytoczone przepisy, stowarzyszenie winno prowadzić ewidencję przychodów i kosztów ustalając na ich podstawie dochód lub stratę na koniec roku (stowarzyszenia obowiązują przepisy ustawy z 29 września 1994r. o rachunkowości).

Zaznaczyć należy, że dochody uzyskiwane przez stowarzyszenia, pod pewnymi warunkami, mogą korzystać ze zwolnienia od opodatkowania podatkiem dochodowym. Ma to miejsce w sytuacji określonej w przepisie art.17 ust.1 pkt 40 ww. ustawy, który stanowi, że wolne od podatku dochodowego są składki członkowskie członków organizacji politycznych, społecznych i zawodowych - w części nieprzeznaczonej na działalność gospodarczą.

Przepis ten ma zastosowanie między innymi do stowarzyszeń działających na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1998r. prawo o stowarzyszeniach. Zauważyć należy, że przepis ten dotyczy wyłącznie dochodu ze składek członkowskich, a nie innych uzyskiwanych przez stowarzyszenia.

Ponadto wolne od podatku są dochody podatników, których celem statutowym jest działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, w tym również polegająca na kształceniu studentów, kulturalna, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, wspierania inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg i sieci telekomunikacyjnej na wsi oraz zaopatrzenia wsi w wodę, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów oraz kultu religijnego - w części przeznaczonej na te cele - art. 17 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy o CIT.

Przez pojęcie "których celem statutowym jest działalność" należy rozumieć nie tylko bezpośrednie prowadzenie działalności, ale także wspieranie takiej działalności, jeżeli wynika to wprost z zatwierdzonego statutu jednostki. Dla skorzystania ze zwolnienia warunkowego przewidzianego w art. 17 ust.1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych jednostka musi spełniać dwa warunki:

- jej celem statutowym jest działalność wymieniona w tym przepisie,
- uzyskane przez jednostkę dochody muszą być przeznaczone na ten cel.

3.3. Podatek od towarów i usług (VAT)

Dla określenia obowiązków w zakresie podatku od towarów i usług należy uwzględnić dwa kluczowe pojęcia: podatnika i działalności gospodarczej. Rygorom ustawy o VAT podlegają wyłącznie podatnicy, a więc osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności. Działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Stowarzyszenia mogą prowadzić działalność gospodarczą jako działalność pomocniczą, co znaczy, że działalność gospodarcza nie może być podstawową działalnością

stowarzyszenia, tylko dodatkową, wspierającą. Dochód z niej w całości musi być przeznaczony na realizację celów statutowych. Stowarzyszenie prowadzące działalność gospodarczą staje się przedsiębiorcą, z zastrzeżeniem, że dotyczy to konkretnego zakresu jego działań. Status przedsiębiorcy wiąże się ze zwiększeniem obowiązków prawno-podatkowych (np. coroczne sprawozdania do KRS lub rozliczenia z właściwymi miejscowo organami podatkowymi) wynikających z przepisów prawa.

Ze względu na to, że przepisy prawa podatkowego konkretnie precyzują kto jest podatnikiem, kto prowadzi działalność gospodarczą i kto jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji przy użyciu kasy fiskalnej, to dla określenia obowiązków w zakresie podatku VAT stowarzyszenie zobowiązane jest rozważyć czy charakter podjętych działań m.in. na imprezach plenerowych ma znamiona działalności gospodarczej. Dla inspektorów kontroli skarbowej i pracowników organów podatkowych istotne jest, czy wykonywane czynności wypełniają znamiona definicji działalności gospodarczej oraz czy podmiot je wykonujący działa w charakterze podatnika.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 31 lit b ustawy o VAT zwolnieniu z VAT podlegają usługi oraz dostawa towarów ściśle z tymi usługami związana, realizowane przez organizacje powołane do realizacji celów o charakterze politycznym, związkowym, patriotycznym, filozoficznym, filantropijnym lub obywatelskim w zakresie interesu zbiorowego swoich członków, wykonywane na rzecz ich członków w zamian za składki, których wysokość i zasady ustalania wynikają z przepisów statutowych tych podmiotów, pod warunkiem że podmioty te nie są nastawione na osiągnięcie zysków, jeżeli zwolnienie nie spowoduje naruszenia warunków konkurencji. Powyższy przepis wskazuje, iż zwolnieniu z podatku VAT podlegają wyłącznie czynności wykonywane m.in. przez stowarzyszenia w ramach działalności statutowej, lecz wyłącznie na rzecz członków takiego stowarzyszenia. Tak więc czynności wykonywane przez stowarzyszenie na rzecz innych podmiotów nie będzie korzystało ze zwolnienia z VAT.

Przykład

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi zamierza zorganizować festyn wiejski. Zyski osiągnięte z organizacji festynu (sprzedaż posiłków i napojów) zostaną przeznaczone na działalność statutową stowarzyszenia. Festyn będzie miał charakter imprezy otwartej dla wszystkich zainteresowanych. Sprzedaż posiłków i napojów na festynie będzie odbywała się w ramach działalności gospodarczej.

Wraz z rozpoczęciem tego typu działalności gospodarczej stowarzyszenie będzie zobowiązane do prowadzenia dziennej ewidencji sprzedaży, na podstawie której będzie monitorowała, czy nie utraciła zwolnienia z podatku VAT przewidzianego dla przedsiębiorców. Zgodnie z tą procedurą zwolnieni z opodatkowania są podatnicy, u których łączna wartość sprzedaży opodatkowanej w poprzednim roku podatkowym nie przekroczyła 150.000 zł. Natomiast podatnicy, którzy rozpoczynają prowadzenie działalności w trakcie roku są zwolnieni od podatku VAT, jeżeli przewidywana przez nich wartość sprzedaży nie przekroczy kwoty 150.000 zł. ustalonej w proporcji do okresu prowadzonej działalności gospodarczej w roku podatkowym obliczonej wg wzoru: limit zwolnienia podmiotowego = ilość dni od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku podatkowego pomnożone przez 150.000 zł. i całość podzielona na 365 (lub 366) dni. Oznacza to, iż z upływem roku podatkowego limit zwolnienia w wysokości 150.000 zł ulega zmniejszeniu. Z momentem

przekroczenia limitu obrotów zwolnienie z opodatkowania traci moc, a opodatkowaniu podlega nadwyżka sprzedaży ponad wartość ustalonego według zasady proporcji limitu.

Utrata przez stowarzyszenie zwolnienia spowoduje, iż będzie miało ono obowiązek złożenia zgłoszenia rejestracyjnego w zakresie podatku od towarów i usług VAT-R. W zgłoszeniu tym stowarzyszenie określa datę utraty zwolnienia oraz rodzaj deklaracji jaki zamierza składać, tj. deklaracje miesięczne VAT-7, czy też deklaracje kwartalne VAT-7K.

Rejestracja w podatku VAT będzie się wiązała z szeregiem obowiązków, w tym m.in. w zakresie:

- prowadzenia ewidencji sprzedaży VAT oraz zakupów VAT,
- sporządzania deklaracji podatkowych,
- wystawiania faktur VAT.

3.4. Postępowanie mandatowe

Każda osoba, która zgodnie z prawem została zobligowana do ewidencjonowania sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej powinna dokładnie zapoznać się ciążącymi na niej obowiązkami w tym zakresie. Kodeks karny skarbowy szczegółowo określa, kto i za jakie przewinienie podlega karze. Do najczęstszych przewinień należy dokonywanie sprzedaży z pominięciem kasy fiskalnej oraz niewydawanie dokumentu z kasy fiskalnej, stwierdzającego dokonanie sprzedaży (paragonu).

Inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy, jest uprawniony do nakładania grzywnien w drodze mandatów, stosownie do przepisów Kodeksu karnego skarbowego (dalej zwanym k.k.s.).

W przypadku ujawnienia nieprawidłowości stanowiących wykroczenie skarbowe, gdy osoba sprawcy, będącego w miejscu ujawnienia czynu karalnego i okoliczności popełnienia wykroczenia nie budzą wątpliwości, inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy, za zgodą sprawcy wystawia mandat (w myśl przepisu art. 137 §1 k.k.s.).

Inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy podaje kwotę proponowanej kary grzywny. Mandatem karnym można nałożyć karę grzywny w granicach od jednej dziesiątej do podwójnej wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 48 § 1 i 2 k.k.s.). Kwota minimalnego wynagrodzenia ulega zmianie z początkiem każdego roku kalendarzowego. W 2013 roku minimalne wynagrodzenie wynosi 1.600 zł, a zatem inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy może ukarać sprawcę mandatem karnym w wysokości od 160 zł do 3200 zł. Warunkiem nałożenia kary grzywny w drodze mandatu karnego jest wyrażenie zgody przez sprawcę czynu na przyjęcie mandatu (art. 137 § 3 k.k.s.). W razie braku zgody na przyjęcie mandatu sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych, zgodnie z art. 139 § 1 k.k.s. Pozostawia się sprawcy czynu wezwanie do stawiennictwa w Urzędzie Kontroli Skarbowej lub urzędzie skarbowym na określony dzień i określoną godzinę w celu przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego i podjęcia decyzji, co do sposobu zakończenia postępowania.

Przykład

Pan Kowalski prowadzi kiosk spożywczy w małej miejscowości. Dodatkowo postanowił wziąć udział w festynie gminnym, wystawiając swoje stanowisko z wyrobami cukierniczymi. Na festynie, inspektor kontroli skarbowej ujawnił czyn zabroniony polegający na dokonywaniu sprzedaży z pominięciem kasy fiskalnej, zaproponował mandat karny w wysokości 500 zł. Pan Kowalski miał jednak wątpliwości co do obowiązku prowadzenia ewidencji przy użyciu kasy fiskalnej na festynie. W związku z tym może odmówić przyjęcia mandatu karnego. Inspektor kontroli skarbowej pozostawi wezwanie do stawiennictwa w siedzibie UKS.

Stwierdzenie nieprawidłowości polegających na nienaniesieniu na obudowę kasy jej numeru ewidencyjnego (wynikającego z decyzji naczelnika urzędu skarbowego) lub naniesieniu go w sposób nietrwały, bądź też braku książki kasy rejestrującej albo nie poddaniu kasy rejestrującej przeglądowi technicznemu o czasie, nie skutkuje - w aktualnym stanie prawnym - odpowiedzialnością karną skarbową. W konsekwencji powyższego, inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy, nie jest uprawniony do nałożenia mandatu.

W postępowaniu mandatowym, inspektor kontroli skarbowej, a także inny finansowy organ postępowania przygotowawczego, w tym urząd skarbowy, nakłada karę grzywny w drodze m.in. mandatu karnego kredytowanego, wydawanego ukaranemu za potwierdzeniem odbioru. Mandat karny kredytowany staje się prawomocny z chwilą pokwitowania jego odbioru przez ukaranego, co oznacza, że ukarany zobowiązany jest do zapłacenia kary grzywny w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu. Karę grzywny można uiścić w kasie urzędu lub przelewem na rachunek bankowy UKS lub US.

Przykład

Pan Kowalski na jednym ze stanowisk podczas festynu gminnego sprzedawał piwo. Miał więc bezwzględny obowiązek ewidencjonowania każdej sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej. Inspektor kontroli skarbowej ujawnił nieprawidłowość polegającą na wybiórczym ewidencjonowaniu przez Pana Kowalskiego sprzedaży przy zastosowaniu kasy fiskalnej. Pan Kowalski przyjął mandat karny, a zatem był zobligowany do uiszczenia kary grzywny w ciągu 7 dni - nie chciał jednak dokonać płatności gotówką, lecz kartą bankomatową. Aktualnie karę grzywny można jedynie uiścić w kasie siedziby UKS (w przypadku wymierzenia mandatu przez inspektora kontroli skarbowej) lub przelewem na rachunek bankowy urzędu. Nie ma możliwości dokonania zapłaty kartą bankomatową.

Przykład

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi zamierza zorganizować festyn wiejski. Zyski osiągnięte z organizacji festynu (sprzedaż posiłków i napojów, w tym piwa) zostaną przeznaczone na działalność statutową stowarzyszenia. Festyn będzie miał charakter imprezy otwartej dla wszystkich zainteresowanych. W konsekwencji stowarzyszenie będzie miało obowiązek ewidencjonować na festynie całą sprzedaż przy pomocy kasy fiskalnej.

9. Ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)

Wytwarzanie i sprzedaż produktów nieprzetworzonych, pochodzących z własnego gospodarstwa, nie wymaga rejestracji działalności gospodarczej.

Inaczej sytuacja wygląda w przypadku wyrobu i sprzedaży produktów przetworzonych lub innej działalności nie związanej z działalnością rolniczą. Tutaj niezbędne jest zarejestrowanie działalności gospodarczej. Osoba ma dwie możliwości ewidencjonowania działalności gospodarczej:

- korzystając z rejestracji w dowolnym Urzędzie Miasta lub Gminy;
- korzystając z rejestracji elektronicznej.

Wnioski celem rozpatrzenia są przekazywane do właściwej jednostki KRUS (zasada jednego okienka).

Warunkiem dającym możliwość wyboru ubezpieczenia w KRUS jest nieprzerwane podleganie ubezpieczeniu społecznemu z mocy ustawy (tj. na gruntach powyżej 1 ha przeliczeniowego użytków rolnych lub w ramach działu specjalnego produkcji rolnej) przez co najmniej 3 lata przed rozpoczęciem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej jeżeli osoba:

- złoży oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej;
- jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym.

Z powyższej możliwości nie mogą skorzystać m.in. rolnicy, domownicy, którzy podlegają ubezpieczeniu społecznemu jako pracownicy lub z tytułu wykonywania umowy agencyjnej czy umowy zlecenia, mają ustalone prawo do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Osobom, które spełniają ustawowe warunki i pozostaną w ubezpieczeniu społecznym rolników nalicza się dodatkową składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe.

Wyżej wymienione osoby są zobowiązane w terminie do 31 maja każdego roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie lub oświadczenie o kwocie należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy.

Jeżeli kwota podatku przekroczy ustaloną kwotę graniczną lub osoba nie złoży takiego zaświadczenia lub oświadczenia w powyższym terminie zostanie wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników.

Przykład:

Pan Nowak Jan podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od 01-01-2007 r. Od 20-10-2013 r. pragnie rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Fakt ten może zgłosić w dwojaki sposób:

- korzystając z rejestracji w dowolnym Urzędzie Gminy;***
- korzystając z rejestracji elektronicznej***

Zaznaczając we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej czy chce kontynuować ubezpieczenie społeczne rolników w KRUS. Na tej podstawie zostanie wpisany do ewidencji działalności gospodarczej. Informacja o rozpoczęciu przez Pana Jana Nowaka działalności gospodarczej ukazuje się w systemie CEIDG. Na tej podstawie KRUS wyda decyzję o dalszym podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników wraz z naliczoną dodatkową składką na ubezpieczenie emerytalno-

rentowe. Pan Jan Nowak do 31 maja 2014 r. winien dostarczyć do KRUS zaświadczenie lub oświadczenie o należnym podatku dochodowym za poprzedni rok podatkowy od przychodów z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Czynność tę musi powtarzać każdego roku. Jeżeli nie przekroczy kwoty podatku zwanej „roczną kwotą graniczną” wyznaczoną na dany rok będzie mógł kontynuować dalej ubezpieczenie w KRUS. Roczna kwota graniczna za rok 2013 wynosi 3.092,00 zł.

10.Definicje „rolnika”

Sformułowanie jednej definicji "rolnika" na użytek wszystkich, bądź większości ustaw w zakresie rolnictwa jest niemożliwe, niepraktyczne i mogłoby spowodować trudności interpretacyjne z uwagi na różny zakres spraw, które regulują poszczególne ustawy. W polskim prawie, w zakresie rolnictwa obowiązuje kilka niezależnych od siebie, odmiennych zakresowo definicji określenia "rolnik (producent rolny)", w zależności od spraw, które regulują poszczególne ustawy. **Wg Wielkopolskiej Izby Rolniczej** obowiązujące definicje rolnika w polskim prawodawstwie prezentują się następująco:

1. „wg. art. 2 pkt. 14 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U z 2008 r. Nr 170, poz. 1051 z późn. zm.), rolnikiem jest rolnik rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r., ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniającego rozporządzenia (WE) nr 1290/2005; (WE0 nr 247/2006; (WE) nr 378/2007 oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 (Dz. Urz. UE L 30 z 31.01.2009, str. 16, z późn. zm.), tj. osoba fizyczna lub prawna lub grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, których gospodarstwo znajduje się na terytorium Wspólnoty, określonym w art. 299 Traktatu, oraz która prowadzi działalność rolniczą;
2. wg. art.6 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 z późn. zm.), przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia;
3. art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r., Nr 10, poz. 76 z późn. zm.), jako producenta rolnego określa osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, będącą posiadaczem gospodarstwa rolnego lub rolnikiem w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009 lub posiadaczem zwierzęcia;
4. w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. z 2003 r., Nr 64, poz. 592, z późn. zm.) określono, że za rolnika indywidualnego uważa się osobę fizyczną będącą właścicielem, użytkownikiem wieczystym, samoistnym posiadaczem lub dzierżawcą nieruchomości rolnych, których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha, posiadającą kwalifikacje rolnicze oraz co najmniej od 5 lat zamieszkałą w gminie, na obszarze której jest położona jedna z nieruchomości

rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego i prowadzącą przez ten okres osobiście to gospodarstwo;

5. producentem rolnym wg. art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2005 r., Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.) jest osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, będąca małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu załącznika 1 do rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz. U. Urz. WE L 10 z 13.01.2001, str. 33 z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 2, str. 141);
6. wg. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 10 marca 2006 r. o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej (Dz. U. z 2006 r., Nr 52, poz. 379, z późn. zm.), za producenta rolnego uważa się osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, będącą posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym;
7. art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. z 2009 r., Nr 116, poz. 975) określa, że producentem ekologicznym jest podmiot gospodarczy w rozumieniu art. 2 lit d rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.), tj. osoba fizyczna lub prawna odpowiedzialna za zapewnienie, aby przedsięwzięcie ekologiczne pozostające pod ich kontrolą spełniało wymogi określone w rozporządzeniu nr 834/2009.

Definicje określenia "rolnik (producent rolny)" w ustawach z zakresu rolnictwa zostały stworzone na potrzeby danej regulacji i składają się one z elementów istotnych tylko dla danej ustawy. Należy również zauważyć, że różny zakres definicji określenia "rolnik", spowodowany jest również przepisami wynikającymi wprost z prawa Unii Europejskiej i inne definiowanie użytych w prawie Unii Europejskiej określeń, byłoby sprzeczne z tym prawem, a także różnymi celami, które mają osiągnąć poszczególne ustawy.

Zgodnie z § 146 ust. 1 "Zasad techniki prawodawczej", będących załącznikiem do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. z 2002 r., Nr 100, poz. 908): "W ustawie lub innym akcie normatywnym formułuje się definicję danego określenia, jeżeli:

1. dane określenie jest wieloznaczne,
2. dane określenie jest nieostre, a jest pożądanym ograniczenie jego nieostrości,
3. znaczenie danego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe,
4. ze względu na dziedzinę regulowanych spraw, istnieje potrzeba ustalenia nowego znaczenia danego określenia"

11. Szczególne uwarunkowania prawne

11.1. Akty prawne wymagane przy prowadzeniu gospodarstw agroturystycznych:

Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2006 r., nr 171, poz. 1225) w myśl której gospodarstwo agroturystyczne przygotowujące posiłki dla

gości jest zakładem żywienia zbiorowego i podlega obowiązkowi rejestracji przez właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego. Ponadto musi ono spełniać wymagania higieniczne określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 852/2004 z dnia 19 kwietnia 2004 r.

- * Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r., nr 155, poz.1095 z późniejszymi zmianami), w której art. 3 stanowi, że przepisów tej ustawy nie stosuje się w przypadku wynajmowania pokoi przez rolników, sprzedaży posiłków oraz świadczenie w gospodarstwie rolnym innych usług związanych z obsługą turystów.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004 r, nr 54, poz. 535 z późniejszymi zmianami) w myśl którego podatek od towarów i usług dotyczy także osób świadczących usługi agroturystyczne. Na podstawie art. 113 ust. 1 od podatku zwalnia się podatników, u których wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowej kwoty 50 000 tys. zł. Do wartości sprzedaży nie wlicza się kwoty podatku.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 1998 r, nr 144, poz. 930 z późniejszymi zmianami), reguluje ona opodatkowane zryczałtowanym podatkiem dochodowym niektóre dochody uzyskane przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą lub osiągające przychody z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, jeżeli nie są one zawierane w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r., nr 223, poz. 2268 z późniejszymi zmianami), zgodnie z art. 35 usługi hotelarskie mogą być świadczone również w innych obiektach (do których zalicza się m.in. pokoje wynajmowane przez rolników i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych), jeżeli spełniają one minimalne wymagania co do wyposażenia, sanitarne, przeciwpożarowe i inne określone odrębnymi przepisami. Ponadto art. 39 określa, że rolnik zamierzający świadczyć usługi hotelarskie w gospodarstwie rolnym jest zobowiązany do zgłoszenia obiektu do ewidencji prowadzonej przez wójta właściwego ze względu na miejsce jego położenia
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r., nr 121, poz. 844 z późniejszymi zmianami), zgodnie z którą jeśli liczba pokoi wynajmowanych turystom w danym gospodarstwie nie przekracza 5, to zostało ono wyłączone z pojęcia działalności gospodarczej. Pokoje takie ulegają opodatkowaniu tak, jak pomieszczenia mieszkalne.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2000 r., nr 14, poz. 176 z późniejszymi zmianami), w myśl art. 21 zwalnia się z podatku dochodowego od osób fizycznych dochody uzyskane z wynajmu pokoi gościnnych, w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym, osobom przebywającym na wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza 5
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r., nr 50, poz. 291), zgodnie z art. 5a rolnik podlegający ubezpieczeniu w pełnym zakresie nieprzerwanie przez 3 lata, rozpoczynający prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, nadal podlega temu ubezpieczeniu (KRUS) jeśli spełni określone w nim warunki.

11.2. Akty prawne, ważniejsze rozporządzenia wykonawcze dotyczące jakości handlowej oraz oznakowania artykułów rolno – spożywczych:

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2007 roku w sprawie znakowania środków spożywczych,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 kwietnia 2004 roku w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu znakowania niektórych grup i rodzajów artykułów rolno-spożywczych kodem identyfikacyjnym partii produkcyjnej,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu znakowania nieprzeznaczonych bezpośrednio dla konsumenta finalnego niektórych grup i rodzajów opakowanych artykułów rolno – spożywczych lub artykułów rolno – spożywczych bez opakowań,
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20 lipca 2009 roku w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących oznakowań towarów paczkowanych,
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2006 roku w sprawie legalnych jednostek miar,

11.3. Akty prawne wymagane przy przyznaniu odstępstw dla zakładów produkujących żywność tradycyjną

Na decyzje powiatowego inspektora sanitarnego przyznające indywidualne odstępstwa dla zakładów produkujących żywność tradycyjną niezwierzęcego pochodzenia mogą mieć wpływ wymagania określone m. in. w przepisach:

- *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r., Nr 243, poz. 1623)*, w tym art. 56 ww. ustawy (stanowisko organu PIS w zakresie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym w przypadku konieczności uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektu),
- *rozporządzenia Ministra infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.)*, w tym:
- § 2 rozporządzenia (spełnienie w inny sposób wymagań niż określone w rozporządzeniu przy nadbudowie, rozbudowie, przebudowie i zmianie sposobu użytkowania budynków lub ich części, poprzez uzyskanie m. in. uzgodnienia państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego wskazań ekspertyzy technicznej)
- § 23 ust. 2, § 36 ust. 4 i 6, § 58 ust. 2, § 72 ust. 2, § 73 ust. 3, § 87 ust. 3 rozporządzenia, dotyczące uzyskiwania stanowisk organów państwowej inspekcji sanitarnej w zakresie odstępstw od warunków technicznych,
- § 312 ust. 2 rozporządzenia dotyczące wymagań dla materiałów budowlanych, w tym stwierdzenia przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego w sprawie stanu zanieczyszczenia powietrza w budynku.
- *rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003, Nr 169, poz. 1650)*, w tym § 18 ust. 2, § 20 ust. 2 i § 25 rozporządzenia, dotyczących zagłębienia, wysokości i oświetlenia pomieszczeń pracy.

W przypadku wystąpienia przeszkód wynikających z wymagań przepisów *Prawa budowlanego* zasadne jest skorzystanie przez zainteresowane podmioty z możliwości wskazanych w:

- art. 9 ww. ustawy – dotyczących odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych w przypadkach szczególnie uzasadnionych – przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę
- oraz w § 2 rozporządzenia Ministra infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w *sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* przy nadbudowie, rozbudowie, przebudowie i zmianie sposobu użytkowania budynków lub ich części.

12. Literatura i akty prawne

W opracowaniu wykorzystano m.in. następującą literaturę:

MRiRW, 2010: Informacja dla przedsiębiorców na temat możliwości prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego wyprodukowanych w gospodarstwie w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej opracowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, Dokument PDF.

Oziembłowski M., 2009: Produkty regionalne i tradycyjne w aspekcie bezpieczeństwa żywności, w: Zarządzanie jakością i bezpieczeństwem żywności, red. T. Trziszka, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 329-345.

Winawer Z., Wujec H., 2010: Tradycyjne i regionalne produkty wysokiej jakości we Wspólnej Polityce Rolnej, Fundacja dla Polski, Warszawa.

Zaworska T., brw: Uwarunkowania dotyczące organizacji i prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego, Dokument PDF.

Akty prawne

Prawodawstwo Europejskie

1. Rozporządzenie (WE) Nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. bezpieczeństwa żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002 r. , str. 1—24, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne: rozdz. 15, t. 06, str. 463 – 486,)
2. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. U. UE z dnia 22.12.2005 L. 338 str. 1 z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Komisji WE Nr 2074/2005 z dnia 5 grudnia 2005 r. ustanawiające środki wykonawcze w odniesieniu do niektórych produktów objętych rozporządzeniem (WE) Nr 853/2004 i do organizacji urzędowych kontroli na mocy rozporządzeń (WE) Nr 854/2004 oraz (WE) Nr 882/2004, ustanawiające odstępstwa od rozporządzenia (WE) Nr 852/2004 i zmieniające rozporządzenia (WE) Nr 853/2004 oraz (WE) Nr 854/2004 (Dz. Urz. WE L 338 z 22.12.2005 r. str. 27-59, z późn. zm.);
4. Rozporządzenie nr 1216/2007 Komisji WE z dnia 18 października 2007 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 509/2006
5. Rozporządzenie nr 1898/2006 Komisji WE z dnia 14 grudnia 2006 r. określające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006
6. Rozporządzenie nr 509/2006 Rady WE z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami (Dz.Urz.UE.L 2006 Nr 93, str. 1)
7. Rozporządzenie nr 510/2006 Rady WE z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.Urz.UE.L 2006 Nr 93, str. 12)
8. Rozporządzenie nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004 r., str. 1—54, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne: rozdz. 13, t. 34, str. 319 - 337)
9. Rozporządzenie nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004 r. str. 55—205, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne: rozdz. 3, t. 45, str. 14 - 74.)

10. Rozporządzenie nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi
11. Rozporządzenie nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt
12. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002.
13. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004z dnia 2011-10-25 (Dz.Ur.z.UE.L 2011 Nr 304, str. 18)
14. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE nr 1151/2011 z dnia 21 listopada 2012r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych)

Prawodawstwo Polskie - Ustawy

1. Ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25 sierpnia 2006 r. Tekst jednolity z dnia 29 czerwca 2010 r. (Dz.U. Nr 136, poz. 914)
2. Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006r., Nr 17, poz. 127 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych, Dz.U. 2005, nr 10, poz. 68
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r., Nr 243, poz. 1623)
5. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych: „Nadzór nad jakością handlową artykułów rolno – spożywczych w obrocie detalicznym sprawuje Inspekcja Handlowa”.
6. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t. j. Dz. U. z 3 kwietnia 2012 r. poz. 361 ze zm.)
7. Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991r. (tekst jednolity Dz. U. z 2011 Nr 12 poz. 59 ze zm.),
8. Ustawia z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (tekst jednolity Dz.U. z 2009r. Nr 152, poz.1223 ze zm.),
9. Ustawie z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 15 lutego 1992r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr 74, poz. 397 ze zm.)
11. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1998r. prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. Nr 54 poz.312 ze zm.).
12. ustawa z dnia 11 marca 2004 o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2011r. Nr 177, poz. 1054 ze zm).

Prawodawstwo polskie -Rozporządzenia

1. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.)

2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2004 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji i dla produktów mlecznych o tradycyjnym charakterze, Dz.U. 2004, nr 236, poz. 2368
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, Dz.U. 2007, nr 5, poz. 36
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej, Dz.U. 2007, nr 5, poz. 38
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie znakowania środków spożywczych z dnia 10 lipca 2007 r. (Dz.U. Nr 137, poz. 966)
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2007 r. sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną pochodzenia zwierzęcego, (Dz.U. 2007, nr 146, poz. 1024)
7. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (Dz. U. Nr 113, poz. 753).
8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2013 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać projekt technologiczny zakładu, w którym ma być prowadzona działalność w zakresie produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. 2013, poz. 434)
9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych z dnia 6 czerwca 2007r. (Dz. U. Nr 112, poz. 774)
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie grzybów dopuszczonych do obrotu lub produkcji przetworów grzybowych, środków spożywczych zawierających grzyby oraz uprawnień klasyfikatora grzybów i grzyboznawcy z dnia 17 maja 2011 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 672)..
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2009 r. w sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną niezwierzęcego pochodzenia (Dz. U. Nr 37, poz. 294)
12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia zmieniające rozporządzenie w sprawie znakowania żywności wartością odżywczą z dnia 8 stycznia 2010 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 63)
13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2009r. w sprawie ogólnych odstępstw od wymagań higienicznych w zakładach produkujących żywność tradycyjną nie zwierzęcego pochodzenia stwarzają producentom produktów regionalnych i tradycyjnych możliwość legalnego wytwarzania przy użyciu tradycyjnych metod, narzędzi i w naturalnym środowisku.
14. Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2007 r. w sprawie wzoru dokumentów dotyczących rejestracji i zatwierdzenia zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność podlegających urzędowej kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej(Dz.U. 106 poz. 730)
15. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 roku w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. Nr 152, poz. 1475 z późn. zm.),
16. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. (Dz. U. nr 219, poz. 1836 ze zm.).
17. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących(Dz. U. z 2012r. poz. 1382).
18. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących (Dz. U. z 2012r. poz. 1382).